

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Policie ČR a problematika menšin ve společnosti

Bakalářská práce

Vedoucí práce:
Mgr. Lenka Ollé

Autor práce:
Antonín Patč

4. května 2010

The Police of the Czech Republic and the Issue of the Minority Groups in the Society

The subject of the bachelor's work is the issue of the minority groups in the society in the Czech Republic in connection with the activity of the Police of the Czech Republic in this field. The aim of this work is to find out within the South-Bohemia Region, what activities are the official activities of the Police CR in relation to the minority groups. Further to find out, how the members of minorities are treated from the side of policemen, to introduce the Police CR's Policy towards the minority groups that is used in the practice and other projects and activities of the Police CR in this field.

In one part of the work, I explain the basic concepts related to the issue of the national minorities, the international legislation and the legislation of the Czech Republic related to the issue of the minority groups. Further I will deal with the police tasks towards the minority groups, with the institute of liaison officer and his working group. In the other part of the work, I will try to find out by means of the orientation research, how the policemen reflect the members of minority groups. The research was conducted on the base of the prepared outline in the form of the interview with policemen that work in the district of Český Krumlov. The work can serve as a general overview of the issue of the minority groups in the society related to the Police CR and as a overview of the activities of the Police CR in this field, further it can be used for acceptance of precautions for improving the relations between the Police CR and members of the minority groups and for better communication between parties involved.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Policie ČR a problematika menšin ve společnosti vypracoval samostatně a použil jen pramenů, které cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejňováním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách. Souhlasím s využitím práce k vědeckým účelům.

Ve Frymburku 4. května 2010

Antonín Patč

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat především vedoucí své bakalářské práce paní Mgr. Lence Ollé ze Služby kriminální policie a vyšetřování Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje za cenné rady, podněty, informace a odbornou pomoc při zpracování bakalářské práce.

Obsah:

1. Současný stav.....	9
1.1. Role policie v multikulturní společnosti ve vztahu k menšinám	9
1.2. Definice základních pojmů	11
1.3. Legislativa v oblasti menšin.....	19
1.3.1. Legislativa v oblasti menšin na mezinárodní úrovni	20
1.4. Jakými zákony se řídí Policie ČR při své práci ve vztahu k menšinám.....	24
1.4.1. Kdo plní úkoly ze zákona a usnesení vlády ve vztahu k menšinám	28
1.5. Příslušníci menšin v Policii ČR.....	29
1.5.1. Odhalování rasových předsudků zájemců o práci v Policii ČR.....	30
1.5.2. Projekt Střední policejní školy v Holešově „Policie pro všechny“	30
1.6. Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám	32
1.6.1. Základní cíle Strategii	33
1.6.2. Cílové skupiny Strategii.....	35
1.7. Aktivity Policie ČR v rámci Jihočeského kraje ve vztahu k menšinám	37
1.7.1. Styčný důstojník pro menšiny.....	37
1.7.2. Pracovní skupina styčného důstojníka pro menšiny	38
1.7.3. Činnost pracovní skupiny styčného důstojníka	38
1.7.4. Pracovní skupina styčného důstojníka a vnější subjekty	40
1.8. Asistent Policie ČR pro práci v sociálně vyloučených lokalitách.....	47
2. Cíl práce.....	49
3. Metodika	50
3.1. Průběh rozhovorů	52
4. Výsledky.....	53

5. Diskuze.....	58
6. Závěr	61
7. Klíčová slova.....	64
8. Seznam použitých zdrojů:	65

Úvod

Moderní, kulturně a etnicky diverzifikovaná společnost klade nové nároky na policejní práci a policie jako celek se učí překonávat kulturní rozdíly pomocí porozumění a komunikace, nikoli pouze policejní represí. Příslušníci Policie ČR se učí vykonávat službu v partnerství s komunitami a společností, jíž slouží. Vláda České republiky vydává Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám a další usnesení vlády týkající se principů policejní práce ve vztahu k osobám či komunitám osob, které se odlišují na základě etnických, rasových, náboženských či obecně kulturních zvláštností. Panuje obecně názor, že Česká republika není příliš kladně hodnocena, co se týče vztahů mezi majoritou a národnostními menšinami na územní České republiky. Česká společnost, stejně jako každá společnost obecně, má ve své charakteristice znaky nedůvěry vůči něčemu odlišnému, cizímu nebo novému, tedy i vůči příslušníkům jiných národnostních menšin. Příslušníci Policie České republiky, kteří při výkonu služby přicházejí do styku s příslušníky národnostních menšin, mohou tyto osoby vnímat různými způsoby, přičemž toto vnímání je ovlivňováno subjektivními pocity a osobními zkušenostmi každého policisty. Jedním z cílů této bakalářské práce je zjištění, jak jsou vnímáni příslušníci menšin ze strany policistů. Každý policista je člověk jako každý jiný, tedy originální osobnost, a každý z policistů může vnímat příslušníky menšin jinak, z nejrůznějších důvodů mají na menšiny odlišné názory a každý má k menšinám svůj osobní postoj. Podle ústavy, dalších zákonů a dále pak podle etického kodexu Policie České republiky je však jednoznačnou povinností každého policisty při kontaktu s příslušníky národnostních menšin uplatňovat rovný a korektní přístup bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony. Při své práci musí policisté jednat někdy pod tlakem a otázka menšin je ve společnosti navíc citlivé téma, což může být někdy při práci policistů stěžující okolností. Například při vyšetřování rasově motivovaného trestného činu je práce policie vnímána a sledována jiným způsobem, než v jiných případech.

At' už policisté vykonávají službu kdekoliv, musí mít nejméně základní znalosti a představu o specifikách národnostních menšin žijících v České republice a všeobecně přehled o životě ve společnosti, kde žijí skupiny obyvatel s různými kulturami pocházející z odlišných kulturních prostředí.

Policie ČR by se při plnění svých úkolů měla věnovat této problematice tak, aby byla zaručena a podle zákona dodržována práva příslušníků menšin žijících v majoritní společnosti, aby nedocházelo k diskriminaci těchto osob a aby byly preventivním působením i Policie ČR omezovány negativní jevy pocházející z řad příslušníků menšin. Tento postoj Policie ČR má za cíl přispívat k celkovému zlepšení vztahů majoritní a minoritní skupiny v demokratické společnosti České republiky. Jedním z cílů této práce je zjištění, jak se této problematice Policie ČR věnuje, k čemuž jsou v příslušných kapitolách této práce shrnuty oficiální aktivity Policie ČR v rámci Jihočeského kraje. Dále je v této práci představena Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám a provedeno shrnutí dalších projektů a činností Policie ČR v oblasti problematiky menšin v rámci celé České republiky.

1. Současný stav

1.1. Role policie v multikulturní společnosti ve vztahu k menšinám

Česká republika je demokratický právní stát založený na tzv. občanském principu. To znamená, že nositelem státnosti není národ (jako skupina osob definovaná jazykem, kulturou a tradicí), ale lid, tedy taková skupina, jejíž členy spojuje právě to, že bez ohledu na tyto rozdíly se vlastnosti jsou občany jednoho státu. Česká republika jako ústavní stát je založena na principu suverenity lidu, politickém pluralismu, volné soutěži politických stran, reprezentaci vzešlé z voleb, principu dělby moci a sociálních jistotách. S těmito principy se dále pojí ústavně zakotvená zásada ochrany menšin a jejich legitimních zájmů. Kromě jednotlivých ministerstev jsou do menšinové politiky zainteresovány tři poradní orgány vlády, a to Rada vlády ČR pro lidská práva, Rada vlády pro národnostní menšiny a Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity (BUDILOVÁ, HIRT, 2005).

Výkonná moc státu se uskutečňuje prostřednictvím státních orgánů, mezi něž patří také Policie České republiky. Role policie je definována především zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Pro práci policie je však důležitá znalost celého právního řádu, neboť policie je vázána celým právním řádem a nikoliv pouze jedním zákonem. Pro práci policie ve vztahu k problematice menšin jsou podstatné hodnoty a principy obsažené v právním řádu ČR. Mezi tyto principy patří především:

- *princip etnické neutrality* – policisté bez ohledu na to, že jsou fakticky příslušníky většiny nebo menšiny, musí při výkonu své pravomoci zachovávat v tomto ohledu zcela neutrální stanovisko. Česká republika je stát, který je založen na občanském principu, tedy na rovnosti všech bez ohledu na etnickou, jazykovou, rasovou, národnostní a náboženskou příslušnost.
- *princip vázanosti zákonem* – veškerá činnost policie a výkon jejích pravomocí se musí opírat o zákon a musí se odehrávat v jeho mezích. Tento obecný princip

platí také ve vztahu k menšinám a jejich příslušníkům (BUDILOVÁ, HIRT, 2005).

Na lidskou rozmanitost policisté během výkonu služby narážejí takřka na každém kroku. Policisté se při své práci setkávají s lidmi, kteří byli vychováni v různých prostředích a podmínkách, a to nejen v ČR, ale i za jejími hranicemi. S lidmi, kteří vyznávají různá náboženství či ideologické doktríny, či s lidmi, kteří žijí své životy podle zcela jiných pravidel, než bylo ve střední Evropě donedávna běžné.

URBAN (2006) ve svém článku v časopisu *Policista* uvádí, že současnou Českou republiku tak můžeme chápat jako multikulturní společnost, ve které různí jednotlivci i skupiny uplatňují rozličné životní strategie, nestejně hodnotové stupnice a rozmanité víry. Avšak i v rámci multikulturní společnosti je nezbytné dodržovat jednotný soubor pravidel, zákonů a povinností. Právní a institucionální kontext multikulturní společnosti by ovšem měl mít takový charakter, aby nedocházelo ke znevýhodňování osob na základě jejich skupinové či individuální odlišnosti. Policie je složkou státní služby, která by jednak měla dohlížet na dodržování rovnosti jedinců v kontextu nediskriminující občanské společnosti a jednak by měla umět adekvátně přistupovat k osobám, které se od většinové společnosti tak či onak odlišují. Role Policie České republiky v oblasti menšin je především:

- *ochranná* - chrání oprávněné zájmy příslušníků národnostních a etnických menšin (zák. 273/2001 Sb.),
- *sankční* - postihuje protiprávní jednání namířené k nerovnému zacházení, např. pro odlišnou barvu pleti, náboženství atd.,
- *reprezentační* - vyplývá z podstaty policejní práce, je první kontaktní státní orgán, *preventivní* - nezaměřuje se pouze na represivní složku své práce, ale i osvětu a prevenci

1.2. Definice základních pojmů

Majoritní (většinové) a minoritní (menšinové) skupiny

Menšinovou skupinu vymezuje JANDOUREK (2001, s. 216-217) jako společenskou skupinu, jejíž příslušníci mají zpravidla snížený podíl na politické a ekonomické moci a nižší sociální status. Ne vždy má totiž skupina s početní převahou odpovídající podíl na moci a využívání zdrojů. Například v Jihoafrické republice byli původní černošští obyvatelé v početní většině, ale jejich přístup k alokaci zdrojů byl ve srovnání s bílou menšinou značně omezený.

Menšinová skupina je v jiném pojetí popisována jako skupina, která je ve společnosti znevýhodněna na základě připsaných znaků (barva pleti, národnost, náboženské vyznání), jež jsou považovány ze strany příslušníků většiny za méně hodnotné. Ochrana práv menšiny je považována za jeden ze znaků vyspělé demokratické společnosti (JANDOUREK, 2001, s. 154-155).

Národnostní menšina

Pojem národnostní menšina je podle zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, definován jako společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo. Podle tohoto zákona je příslušníkem národnostní menšiny občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.

Pokud ve státě žijí ještě příslušníci jiných etnik než konstituující národ, jsou považováni za etnickou či národnostní menšinu (PRŮCHA, 2007). Pojem „konstituovat“ znamená – ustanovit, zřídit (REJMAN, 1971).

Podle ŠATAVY (1994, s. 16) je výraz národnostní menšiny mnohovýznamový a nepřesný pojem, jenž bývá užíván k tomu, aby bylo možno zařadit pod jeden stručný „střešní termín“ všechny typy a kategorie etnických společenství s výjimkou státních národů na „vlastním“ teritoriu, tedy:

- a) malá etnika nedisponující vlastním národním státem,
- b) části velkých státních národů sídlící na území jiného státu,
- c) specifické případy na pomezí etnografické či sociální skupiny.

Podle definice výše uvedeného zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, tvoří národnostní menšina početní menšinu obyvatelstva žijícího na území České republiky. Jedno z klasifikačních kritérií národnostních menšin, v němž se uplatňuje hledisko početnosti (jejího relativního počtu) uvádí SULITKA (1998, str. 54), podle čehož lze národnostní menšiny vymezit početním poměrem na 3 skupiny:

- svou početností překračující **10% obyvatelstva** ve státě
- početností v rozsahu **3 - 10 % populace** příslušného státu
- svou početností nepřevyšující **3 % populace** příslušného státu.

Národnost

Národnost je pojem, který je v České republice používán jako označení příslušnosti k národu ve smyslu etnickém, nikoli politickém. Informace o národnosti a rasovém původu jsou zákonem považovány za citlivé informace a zacházet s nimi lze pouze na základě povolení daného zákonem (URBAN, 2006).

Podle ROUBÍČKA (1997, s. 152) je národnost jako příslušnost k určitému národu v současném světě chápána ve dvojitě smyslu pojmu „národ“:

- a) národ ve smyslu etnickém je soubor osob obvykle se společným jazykem, společnou historií, tradicí a zvyky, společným územím, národním hospodářstvím,
- b) národ ve smyslu politickém je prostě soubor určitého státu, tedy soubor osob se státní příslušností tohoto státu.

Národ

Historicky vzniklá pospolitost lidí, jež se zformovala na základě jazykového, územního a hospodářského společenství, některých zvláštností charakteru a duchovní kultury. Specifická forma spojování, diferenciací a vývoje lidí, vznikající ze starších etnických skupin v období překonávání feudální roztržičnosti na základě kapitalistických ekonomických vztahů, vytváření vnitřního trhu; vyvíjí se z různých kmenů a národností (tzv. etnických skupin) (Ilustrovaný encyklopedický slovník II., 1981).

Podle URBANA (2006) se chápání národa v různých kulturních oblastech liší. Ve střední Evropě (Německo) převládá etnické pojetí národa - společná krev, jazyk, kultura. V západní Evropě (Francie, V. Británie) je národ chápán jako společenství lidí, které spojuje příslušnost k jednomu státnímu útvaru (např. Francouzem je možné se stát přijetím státního občanství, Němci národnost chápou tak, že člověk se „jako Němec již musí narodit“). V právním řádu ČR je dáno čistě subjektivistické pojetí = každý má právo být považován za člena etnické nebo národnostní skupiny, kterou si vybere. Lze říci, že národ je zvláštní vědomé kulturní a politické společenství lidí, na jehož utváření mají největší vliv společné dějiny a společné území.

URBAN (2006) dále uvádí, že příslušnost k národu můžeme chápat:

- objektivisticky - danou narozením, jazykem apod.,
- subjektivisticky - příslušníkem národa je ten, kdo se za takového příslušníka považuje,
- státoobčansky - příslušníkem národa je státní občan bez ohledu na původ.

Podle Velkého sociologického slovníku (1996, str. 668-669) se národy vymezují především třemi hledisky:

- **kulturou** (nejčastěji jde o společný spisovný jazyk nebo společným náboženstvím nebo společnou dějinnou zkušeností,
- **politickými hledisky** (např. vlastním státem nebo jiným politickým určením v rámci vícenárodnostního státu),

- **sociálněpsychologickými hledisky**, čili subjektivním vědomím o příslušnosti k danému národu (Velký sociologický slovník, 1996, str. 668 - 669).

Etnikum

Podle PRŮCHY (2007) je etnikum (etnická skupina) společenství lidí, kteří mají společný rasový původ, obvykle společný jazyk a sdílejí společnou kulturu. Souhrnně lze říci, že etnikum se vyznačuje svou vlastní etnicitou.

Sociologický slovník (JANDOUREK, 2001) pojímá etnikum jako skupinu jedinců, kteří se od jiných skupin odlišují svou etnicitou neboli souhrnem faktorů kulturních, rasových, teritoriálních a jazykových, dále pak svou historií, sebepojetím, vědomím společného původu a také tím, že jsou jako etnicky odlišní vnímáni druhými. Někdy se pojem etnikum používá též ve významu národní menšiny, jejichž kultura se liší od kultury většinové, ale etnikum není nutně totožné s národem. Na rozdíl od rasy příslušníci etnika nemají takové fyzické znaky, kterými by se výrazně lišili od příslušníků většiny. Důležitější je spíše odlišnost hodnot, norem, chování a jazyka. Znaky, které příslušníci etnika považují pro sebe za charakteristické, se někdy nazývají etnické vědomí.

Etnicita

Etnicita je příslušnost k určitému národu, rase nebo kultuře. Vzhledem k prolínání různých kritérií je definice etnicity komplikovaná a v praxi platí, že pokud se určitá skupina považuje za etnicky odlišnou, měla by ji tolerantní majoritní společnost jako takovou přijmout. Etnicita je ovšem dána nejen tím, jak se dotyční sami identifikují, ale i tím, jak je hodnotí jejich okolí (BERAN et. al, 2001).

Podle LINHARTA et. al (2003) je etnicita jednou ze základních charakteristik člověka jako společenské a kulturní bytosti. Je to komplexní a dynamický otevřený znakový systém vzájemně a trvale se ovlivňujících prvků, které vznikají, reprodukují se a zanikají v kultuře a ve společnosti. Jako celek je etnicita součástí kultury. Nositelem

etnicity je jednotlivec, ale jeho etnicita dává smysl teprve členstvím ve skupině s etnicitou stejnou nebo jinou.

Rozlišení pojmů „etnikum“ a „národ“

S pojmem „národ“ a s termíny od něj odvozenými jsou podle PRŮCHY (2007) spjaty nesnáze. Problém spočívá hlavně ve snížené možnosti striktně odlišit pojmy „národ“ a „etnikum“. V české a evropské tradici převládá pojetí, podle něhož se moderní národy vyvinuly z příslušných etnik, a tyto národy vytvořily své vlastní státy. Pokud ve státě žijí ještě příslušníci jiných etnik než konstituující [konstituovat – ustavovat, ustavit, zřizovat, vybudovat (BUCHTELOVÁ et. al, (2001)] národ, jsou považováni za etnickou či národnostní menšinu. V České republice jsou to např. Poláci, představující u nás národnostní menšinu, avšak z hlediska Poláků v Polsku jsou to příslušníci polského národa (PRŮCHA, 2007).

Asimilace

Podle BROUČKA (1991, s. 240) je asimilace postupné včleňování jednoho etnika a jeho kultury do jiné kultury tak, že znaky původní kultury se ztrácejí a jsou nahrazovány znaky dominantní přejímané kultury.

Podle URBANA (2006) je možné tento pojem vysvětlit jako rozplynutí menšinové kultury v kulturu většinové. Jedná se o proces, jehož výsledkem je přizpůsobení se většině a jejím zvyklostem do takové míry, že tento proces vede k úplné ztrátě vlastní etnické či národnostní identity. Asimilace znamená splynutí s většinovou skupinou a bezvýhradné převzetí jejích hodnot. K asimilaci dochází buď přirozenou cestou ze svobodné vůle příslušníků asimilující se skupiny nebo cestou nedobrovolnou, vnucenou chováním většinové společnosti, případně jejího mocenského aparátu.

Integrace

Slovo integrace vychází z latinského slova integer – úplný, celý (KÁBRT et. al, 1957). Obecně integrace znamená proces scelení, ucelení, sjednocení (BUCHTELOVÁ et. al, 2001).

V souvislosti s národnostními menšinami je integrace podle HORÁKOVÉ (2001, s. 5) proces vzájemného přizpůsobování, k němuž dochází v procesu vzájemné interakce.

Podle URBANA (2006) je integrací soužití jednotlivců ze dvou či více skupin s odlišnými kulturními vzorci, pravidly chování, stupnicemi hodnot apod., které umožňuje jednotlivcům kterékoliv skupiny ponechat si jejich specifika, a zároveň zaručuje jejich rovnoprávné postavení (nedochází k diskriminaci členů některé skupiny).

Cizinec

Podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů, se cizincem rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.

Cizincům nejsou přiznávána některá práva, např. politická (být volen, volit, být členem politické strany, vykonávat funkce). Mají stejná majetková práva jako občané ČR s výjimkou nabytí nemovitostí. V oblasti trestního práva, přestupkového práva, občanského práva, rodinného či obchodního práva mají cizinci stejné postavení jako čeští státní občané. (URBAN, 2006)

Diskriminace

Pojem diskriminace vychází z latinského slova „discriminare“ – rozdělovat, rozlišovat, činit rozdíl, rozeznávat (KÁBRT et. al, 1957).

Podle publikace Poradna pro občanství, občanská a lidská práva (2007) je diskriminace jednání, při kterém dochází ke znevýhodnění určité osoby nebo skupiny (oproti jiným, jimž se ve srovnatelné situaci takového znevýhodňujícího zacházení nedostalo) na základě právem zakázaných důvodů a v právem předvídaných situacích.

V zákoně č. 198/2009 Sb. ze dne 23. dubna 2008, o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon) je diskriminace rozdělena na přímou a nepřímou diskriminaci:

- přímá diskriminace – jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru;
- nepřímá diskriminace - jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru osoba znevýhodněna oproti ostatním.

Kultura

Podle Velkého sociologického slovníku (1996) je kultura souhrn prostředků a mechanismů specificky lidské adaptace k vnějšímu prostředí. Představuje program činnosti jednotlivců a skupin, který je fixovaný sociokulturními stereotypy a předávaný prostřednictvím kulturního dědictví. Kultura vystupuje v podobě:

- a) výtvorů lidské práce
- b) sociokulturních regulativů (norem, hodnot, kulturních vzorců)
- c) idejí
- d) institucí organizujících lidské chování.

Jinou definici kultury uvádí americký antropolog MURPHY (2001, s. 32): „Kultura je celistvý systém významů, hodnot a společenských norem, kterými se řídí členové dané společnosti a které prostřednictvím socializace předávají dalším generacím“.

Ve svém díle PRŮCHA (2007) uvádí: „V monografii Cross-Cultural Psychology (Berry et al., 2002) se vysvětluje pojetí kultury ve vztahu k chování lidí. V interkulturní psychologii jsou kultury chápány jako produkty minulého chování lidí a jako usměrňovatelé budoucího chování lidí. Tudíž lidé jsou tvůrci kultury a zároveň jsou

kulturou ovlivňování. Jak lidé utvářejí kultury a jak kultury ovlivňují lidi, je předmětem zkoumání interkulturní psychologie“.

Diverzita

Obecně pojem diverzita (v některých oblastech používán český výraz *rozmanitost*; z angl. diversity) znamená základní vlastnost systemů, vyjadřující rozrůzněnost jejich prvků (elementů) (*Wikipedie* [online], 2010).

Podle HUNTINGTONA (2001) diverzita vzniká v lidské společnosti samovolně vlivem společenských i biologických procesů. Je ale často považována za jev negativní - především za podnět k diskriminaci, konfliktům a válkám.

Xenofobie

Slovo „xeno-“ značí v cizích složených slovech cizí, hostovský, týkající se cizího, cizince, hosta. Slovo „fobie“ – znamená strach před někým nebo něčím, objektivně neodůvodněná bázlivost (REJMAN, 1971).

Podle ŠTĚCHOVÉ (2001) je xenofobie nedůvěra, strach až nenávisť ke všemu neznámému. Její původní základ je biologický, kdy prvky takového chování můžeme pozorovat u zvířat (např. mravenci rozpoznají dle pachu v mraveništi vetřelce a zlikvidují ho, ptáci ani savci nesnesou cizí mládě apod.). U člověka se pocity nedůvěry, strachu nebo nenávisti mohou také projevat instinktivně při setkání s každým, kdo má jinou barvu pleti, mluví jinou řečí, nebo má i jiný pohled na svět.

Ghetto

Část města, kde žijí lidé stejného náboženského, národnostního či rasového původu apod., a to buď dobrovolně nebo nedobrovolně. Ghettem se označuje ta část města, ve které žije přes 30 % těchto obyvatel (*Wikipedie* [online], 2010).

Z historického hlediska bylo ghetto ve středověku a novověku až asi do konce 19. století v některých zemích část města vyhrazená Židům. Za 2. světové války byl systém ghetta obnoven fašistickým Německem, např. ve Varšavě, v Terezíně (REJMAN. 1971).

Sociálně vyloučená romská lokalita

Za sociálně vyloučenou romskou lokalitu je podle Analýzy sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti ([online], 2006), kterou vypracovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí, považován prostor obývaný skupinou, jejíž členové se sami považují za Romy anebo jsou za Romy označováni svým okolím, a jsou sociálně vyloučeni. Může se jednat o jednotlivý dům nebo celou městskou čtvrť čítající několik stovek nebo tisíc obyvatel. Tento prostor je jak místem, do něhož jsou „vyloučení“ odkázáni, tak i místem, které se na jejich vyloučení podílí. Hranice této lokality mohou být jak symbolické, tak fyzické, např. oddělení průmyslovou zónou, frekventovanou silnicí, vodním tokem. Existenci těchto hranic si uvědomují jak ti, kteří danou lokalitu obývají, tak ti, kteří žijí mimo ni.

1.3. Legislativa v oblasti menšin

Ochrana národnostních menšin a jejich legitimních zájmů je zakotvena v ústavě ČR. Činnost a role Policie ČR ve společnosti je určena zákonem 273/2008 Sb. o Policii České republiky. Podle DUFKOVÉ et. al (2007) jsou v právním řádu České republiky obsaženy ve vztahu k menšinám zejména tyto principy:

- princip etnické neutrality - rovnost bez ohledu na etnickou, jazykovou, rasovou, národnostní a náboženskou příslušnost osob - policie při výkonu své pravomoci zachovává zcela neutrální stanovisko
- princip vázanosti zákonem - veškerá činnost policie a výkon jejích pravomocí se musí opírat o Ústavu ČR a platné zákony a musí se odehrávat v jejich mezích. Toto platí obecně ve vztahu k občanům ČR i ve vztahu k cizincům a k menšinám na území ČR.

Právní normy související s problematikou národnostních menšin jsou upraveny v českém právním řádu a dále mezinárodními právními předpisy, které se vztahují na smluvní a členské státy příslušných organizací a společenství.

1.3.1. Legislativa v oblasti menšin na mezinárodní úrovni

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Rada Evropy, 1950) - zaručuje právo na život, zákaz mučení, otroctví, nucené práce, právo na osobní svobodu, svobodu myšlení, svědomí, náboženského vyznání.

Deklarace o právech osob příslušejících k národnostním, náboženským a jazykovým menšinám (OSN, 1992).

Charta základních práv Evropské unie - zahrnuje osobní, občanská, politická, ekonomická a sociální práva a svobody, týkající se důstojnosti, svobody, rovnosti, solidarity, spravedlnosti a občanských práv.

Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (Rada Evropy, 1995) - stanoví, že ochrana národnostních menšin a práv a svobod jejich příslušníků tvoří nedílnou součást mezinárodní ochrany lidských práv a spadá do rámce mezinárodní spolupráce.

Evropská charta menšinových a regionálních jazyků (Rada Evropy, 1992) - opatření ve prospěch užívání těchto jazyků ve veřejném životě, v oblasti vzdělávání, justice, médií, kulturních činností, sociálním a ekonomickém životě.

Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (OSN, 1965) – přijata rezolucí Valného shromáždění Organizace spojených národů, dnem 4. 1. 1969 vstoupila v platnost pro Československou socialistickou republiku. V tomto dokumentu se v článku 2 odst. 1 smluvní státy dohodly mimo jiné na postoji odsuzujícím rasovou

diskriminaci a zavázaly se, že budou provádět bez prodlení a všemi vhodnými způsoby politiku směřující k odstranění rasové diskriminace ve všech jejích formách a k rozvoji porozumění mezi všemi rasami.

Směrnice rady Evropské unie č. 2000/43/EC (Rada Evropské unie, 2000) – kterou se provádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na rasový či etnický původ.

1.3.2 Legislativa České republiky v oblasti menšin

Ústava České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.) stanoví, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, jimiž je ČR vázána, jsou závazné a mají přednost před zákony ČR a tyto s nimi nesmějí být v rozporu.

Listina základních práv a svobod (ústavní zákon č. 2/1993 Sb.) – zaručuje všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní či etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení, základní práva a svobody.

Listina základních práv a svobod dále stanovuje:

- zákaz diskriminace z národnostních, rasových, etnických a jiných důvodů
- každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti, a příslušnost k národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu
- národnostním a etnickým menšinám se zaručuje všestranný rozvoj, rozvíjení vlastní kultury, rozšiřovat a přijímat informace v mateřském jazyce (vzdělávání, úřední styk), sdružovat se v národnostních sdruženích
- tato práva náleží pouze občanům ČR, nikoli cizincům.

Zákon č.40/2009 Sb., trestní zákoník

Tento právní předpis výslovně chrání práva související s národností nebo příslušností k určité rase. Trestní zákoník definuje jako trestný čin podle následujících ustanovení tato jednání:

- § 352 - násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci – tohoto jednání se podle odstavce (2) dopustí ten, kdo užije násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání.
- § 355 - hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob – pro naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu musí pachatel veřejně hanobit některý národ, jeho jazyk, některou rasu nebo etnickou skupinu, nebo skupinu osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání. Přísněji bude potrestán ten, kdo se popsaného jednání dopustí nejméně se dvěma osobami, nebo tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.
- § 356 - podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod – podle tohoto ustanovení je trestným činem takové jednání, kterým někdo veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků.
- § 400 – genocidium – jednání směřující k úmyslu úplně zničit úplně nebo částečně některou rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou, třídní nebo jinou podobnou skupinu lidí.
- § 401 – útok proti lidskosti – v tomto ustanovení se mimo jiné jedná o postih takového jednání pachatele, který se v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu dopustí vyhlazování lidí, zotročování, deportace nebo násilného přesunu obyvatelstva, perzekuce skupiny

obyvatelstva na politickém, rasovém, národnostním, etnickém, kulturním nebo náboženském základě, z důvodu pohlaví nebo z jiného podobného důvodu, apartheidu nebo jiné podobné segregace nebo diskriminace.

- § 402 - apartheid (apartheid – výraz označující zejména rasistickou politiku, jedná se zřízení, ve kterém jsou lidé různých ras nuceni žít odděleně) a diskriminace skupiny lidí – toto ustanovení postihuje jednání pachatele, který uplatňuje apartheid nebo rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou nebo třídní segregaci nebo jinou podobnou diskriminaci skupiny lidí.
- § 405 - popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia – pachatelem tohoto trestného činu je ten, kdo veřejně popírá, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit nacistické, komunistické nebo jiné genocidium nebo jiné zločiny nacistů a komunistů proti lidskosti.
- § 403 - založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka – podle tohoto ustanovení je posuzováno jednání pachatele, který založí, podporuje nebo propaguje hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob.
- § 404 - projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod.

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin

Podrobně upravuje požívání práv zaručených v Listině základních práv a svobod:

- právo na sdružování,
- právo účasti na řešení záležitostí týkajících se menšin,
- právo na užívání jména a příjmení v jazyce menšiny,
- právo na vícejazyčné názvy,
- právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy,-
- právo na užívání jazyka menšiny ve věcech volebních,
- právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny.

Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a v návaznosti na Listinu základních práv a svobod a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí právního řádu, blíže vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace. Podle tohoto zákona má fyzická osoba právo v právních vztazích, na které se vztahuje tento zákon, na rovné zacházení a na to, aby nebyla diskriminována.

1.4. Jakými zákony se řídí Policie ČR při své práci ve vztahu k menšinám

Ministerstvo vnitra na základě usnesení vlády č. 279/1999 ke „Koncepci politiky vlády vůči příslušníkům romské komunity, napomáhající jejich integraci do společnosti“ dbá při přípravě právních předpisů na odstraňování případných rozporů stávající právní úpravy s Listinou základních práv a svobod a s Mezinárodní úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace (Vláda České republiky [online], 7. 4. 1999).

Prověrka právních předpisů v gesci ministerstva vnitra, provedená na základě předchozích usnesení vlády k této problematice, ukázala, že stávající právní předpisy v dané oblasti regulace společenských vztahů, jejichž gestorem je Ministerstvo vnitra, zaručují práva a svobody každého bez rozdílu a nejsou proto v rozporu s čl. 3. Listiny základních práv a svobod (ŠTĚCHOVÁ, 2002, s. 137).

V obecné rovině se ministerstvo vnitra a Policie ČR řídí především příslušnými ustanoveními zákonů, ve znění pozdějších předpisů:

- č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky,
- č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,
- č. 141/1961 Sb., trestní řád,
- č. 200/1990 Sb., o přestupcích,
- č. 500/2004 Sb., správní řád,

Při plnění úkolů souvisejících s pobytem cizinců na území ČR je postupováno podle zákonů, ve znění pozdějších předpisů:

- č. 325/1999 Sb., o azylu,
- č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

Oblast služebního poměru příslušníka policie a pracovněprávního vztahu zaměstnanců policie je upravena v zákonech, ve znění pozdějších předpisů:

- č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů,
- č. 65/1965 Sb., zákoník práce.

Uvedené předpisy mají vztah k přijímání příslušníků národnostních menšin k Policii ČR.

Z podzákoných norem, které jsou vyjádřeny především usneseními vlády a interními nařízeními lze v této souvislosti jmenovat:

- usnesení vlády České republiky ze dne 29. října 1997 č. 686 ke „Zprávě o situaci romské komunity v České republice a opatřeních vlády napomáhající její integraci ve společnosti“ (Vláda České republiky [online], 29. 10. 1997), kde vláda ČR mimo jiné ukládá ministru vnitra:

- vytvářet podmínky ve spolupráci s ministrem školství, mládeže a tělovýchovy a s ministrem práce a sociálních věcí pro realizaci projektu stupňovitého vzdělávání romských poradců
- v přijímacím řízení uchazečů o práci v Policii České republiky důsledně zjišťovat sklony k předsudkům, zejména rasovým a uchazeče s náklonností k rasistickým projevům odmítat
- zajistit maximální přístup romským uchazečům ke studiu na středních policejních školách, při splnění podmínek přijímacího řízení k Policii České republiky; pro tyto uchazeče zajistit kurs ke studiu na těchto školách

- provádět kontrolu, zda občanská sdružení nevyvíjejí činnost propagující rasovou nesnášenlivost, fašismus a národnostní nesnášenlivost, v kladném případě je vyzvat, aby od takovéto činnosti upustila; jestliže sdružení v takovéto činnosti pokračují, rozpustit je
- uvolnit z Komplexního součinnostního programu prevence kriminality a prevence drogových závislostí na místní úrovni podle aktuálních potřeb finanční prostředky na doplňkové programy pro romskou komunitu.

- usnesení vlády České republiky ze dne 14. července 1999 č.720 ke „Zprávě o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky v roce 1998“ (Vláda České republiky [online], 14.7.1999), kde vláda ČR mimo jiné ministru vnitra ukládá:

- průběžně sledovat situaci a trendy vývoje extremismu v České republice a ve světě se zvýšeným důrazem na státy sousedící s Českou republikou (tento úkol byl uložen ministru vnitra ve spolupráci s ředitelem BIS).
- v rámci jednání na mezinárodní úrovni zajišťovat dostatečnou informovanost zahraničních partnerů o opatřeních přijímaných vládou, Ministerstvem vnitra a Policií České republiky k postihu rasově, národnostně či jinak extremisticky motivované trestné činnosti a o snaze eliminovat veškeré projevy rasové diskriminace ve společnosti (tento úkol byl uložen ministru zahraničních věcí ve spolupráci s ministrem vnitra).

- usnesení vlády České republiky ze dne 28. července 1999 č. 789 o „Opatřeních proti hnutím směřujícím k potlačení práv a svobod občanů“ (Vláda České republiky [online], 28. 7. 1999), kde vláda ČR mimo jiné ukládá ministru vnitra:

- zabezpečit, aby Policie České republiky formou metodických zaměstnání a seminářů zvyšovala odbornost svých příslušníků, s důrazem na příslušníky pořádkové policie, a jejich schopnost rozpoznávat trestné

činy a přestupky spáchané ke škodě jiného pro jeho národnost, rasu, původ, politické smýšlení nebo náboženské vyznání, a snižovala tak možnou bagatelizaci této kriminality při prvním kontaktu oběti s policií

- usnesení vlády ze dne 14. června 2000 č. 599 ke „Koncepci politiky vlády vůči příslušníkům romské komunity, napomáhající jejich integraci do společnosti“ (Vláda České republiky [online], 14. 6. 2000), kde vláda ČR mimo jiné ukládá ministru vnitra:

- průběžně zařazovat výzkum romské problematiky mezi významné výzkumy resortu.

- usnesení vlády ze dne 12. července 2000 č. 684 ke „Zprávě o problematice extremismu na území České republiky v roce 1999“ (Vláda České republiky [online], 12.7.2000), kde vláda ČR mimo jiné ukládá ministru vnitra:

- v rámci Zprávy o problematice extremismu na území ČR předkládat souhrnnou informaci o poznatcích k občanským sdružením, politickým stranám a politickým hnutím a k jiným organizacím registrovaným u Ministerstva vnitra, případně u Ministerstva kultury v souvislosti s jejichž činností došlo k extremistickým projevům nebo jejichž činnost je přímo v rozporu se zákony.

- usnesení vlády ze dne 22. ledna 2003 č. 85 k „Národní strategii pro práci Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám“ (Vláda České republiky [online], 22. 1. 2003), kde vláda ČR ukládá 1. místopředsedovi vlády a ministru vnitra:

- přijmout opatření plynoucí z implementace Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám.

- usnesení vlády ze dne 11. ledna 2006 č. 49 o „Strategii pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období 2006 – 2007“ (Vláda České republiky [online], 11. 1. 2006), kde vláda ČR ukládá ministrovi vnitra:

- plnit úkoly stanovené v příloze č. 1 Strategie.

- usnesení vlády České republiky ze dne 9. dubna 2008 č. 384 ke „Strategii pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období let 2008 až 2012“ (Vláda České republiky [online], 9.4.2008), kde vláda ČR ukládá ministrovi vnitra:

- zpracovávat a realizovat akční plány k naplnění strategických cílů policejní práce ve vztahu k menšinám pro období let 2008 až 2012.

1.4.1. Kdo plní úkoly ze zákona a usnesení vlády ve vztahu k menšinám

Inspekce Policie České republiky

V rámci své činnosti podle § 103 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, mimo jiné odhaluje rasově motivovanou trestnou činnost páchanou policisty a v tomto směru má podle § 12 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, postavení policejního orgánu.

Odbor vzdělávání a správy policejního školství

Zajišťuje:

- A) vysokoškolské vzdělávání v oboru bezpečnostní služby uskutečňované v policejní akademii ČR, středoškolské vzdělávání v oboru bezpečnostně právní činnosti uskutečňované ve středních policejních školách Ministerstva vnitra ČR,
- B) vzdělávání policistů včetně komplexního systému přípravy k výkonu povolání policistů, oblast služebních příprav policistů včetně přípravy instruktorů, vzdělávání zaměstnanců policie. V oblasti integrace Romů a odstraňování rasové diskriminace je aktivní Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Brně, v Praze a v Holešově (Ministerstvo vnitra ČR [online], 2010).

Policejní akademie ČR

Je vysokoškolská příprava specialistů pro vybrané policejní a další bezpečnostní činnosti a pro výkon řídicích funkcí v policejní praxi. Akademie uskutečňuje bakalářský a magisterský studijní program v oboru bezpečnostně právního studia (Policejní akademie České republiky [online], 2005)

Policie ČR

Cíleně se problematikou odhalování, dokumentování a usvědčování pachatelů extremistické kriminality zabývají specializovaní policisté služby kriminální policie na úrovni policejního prezidia, krajských ředitelství policie a územních odborů. Trestné činy s rasovým nebo extremistickým podtextem, kde není znám pachatel, je šetřen jako tzv. sledovaný případ, to znamená, že je mu věnována maximální pozornost.

1.5. Příslušníci menšin v Policii ČR

Podle ŠTĚCHOVÉ (2002) má podporování vstupu zástupců etnických menšin do Policie ČR tři roviny:

- a) příslušník etnické menšiny se stane policistou (státním zaměstnancem) což může zlepšit jeho ekonomickou situaci i sociální status,
- b) policista - zástupce etnické minority může přispívat ke zvýšení věrohodnosti a autority Policie ČR jako preventivní i represivní státní instituce ve své komunitě, čímž může přispět ke snížení trestné činnosti páchané zástupci etnik,
- c) díky specifickým kulturním a místním znalostem (osobní kontakty, zvyky, řeč, příbuzenské vztahy apod.) může přispívat ke zvýšení objasňenosti trestné činnosti.

1.5.1. Odhalování rasových předsudků zájemců o práci v Policii ČR

Přijímací řízení, které podstupují uchazeči o práci v Policii ČR, je kromě dosud používaných psychologických testů zaměřených na zjištění osobnostního profilu uchazeče a vyloučení uchazečů se sklony k rasismu, rozšířeno:

- o zkoumání charakterových vlastností, styků s kriminálním prostředím, možnosti výskytu nežádoucích projevů rasismu či xenofobie v místě bydliště uchazeče,
- o korelaci vnějších znaků (oblečení, účes apod.) a odpovědí při psychologickém zkoumání osobnosti, tendencí a motivací.

Rozšíření ověřování osobnostního profilu uchazeče o práci v Policii ČR je v souladu s trendem zemí Evropské unie, které akcentují zkoumání nežádoucích projevů v dosavadním životě uchazeče. V případě prokázání tendencí k rasismu není uchazeč o práci v policii přijat (ŠTĚCHOVÁ, 2002).

Postoje, chování i jednání policistů jsou průběžně sledovány již při studiu na policejních školách všech stupňů. Tato práce příslušných zaměstnanců Policie ČR odpovědných za monitoring frekventantů základní odborné přípravy a následný postup managementu policie při odhalení xenofobních nebo rasistických sklonů u policistů v základní odborné přípravě vychází z cílů strategie Policie ČR pro svou práci ve vztahu k menšinám (Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období 2006 – 2007).

1.5.2. Projekt Střední policejní školy v Holešově „Policie pro všechny“

Tento projekt je zaměřen na přípravu na přijímací řízení a vzdělávání žáků národnostních menšin ke střednímu vzdělávání s maturitní zkouškou v oboru 68-42-M/01 „Bezpečnostně právní činnost ve Vyšší policejní škole a Střední policejní škole

MV v Holešově (Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV v Holešově. [online], 2009).

Cíle projektu:

- v rámci přípravy na přijímací řízení ke vzdělávání ve Vyšší policejní škole a Střední policejní škole MV v Holešově oslovit příslušníky národnostních menšin
- zapojit rodiny žáků do projektu
- zapojit Radu vlády ČR pro národnostní menšiny a další subjekty zabývající se problematikou národnostních menšin
- individuální péče o žáky průběžné vytváření vztahu k práci u Policie ČR
- popularizovat práci Policie ČR a navození pozitivní motivace pro výběr povolání
- hlavní cíl - po absolvování vzdělávání nástup k Policii ČR, do dalších bezpečnostních sborů, orgánů veřejné správy apod (Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV v Holešově. [online], 2009).

Projekt byl na škole zahájen v roce 2007. Ve školním roce 2008/2009 bylo přijato 18 žáků z 8 národnostních menšin. Do druhého ročníku postoupilo 16 žáků. 2 žáci odešli na vlastní žádost. Po úspěšném absolvování přijímacího řízení do prvního ročníku školního roku 2009/2010 nastoupilo 10 žáků z 5 národnostních menšin. Projekt je určen pro žáky z národnostních menšin s velmi dobrým prospěchem. Jsou to žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, u kterých se v maximální míře uplatňuje individuální přístup ke vzdělávání, zejména v oblasti výuky českého jazyka a cizích jazyků. Dosavadní zkušenosti potvrzují, že v kolektivu ostatních žáků nemají problémy se začleněním (Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV v Holešově. [online], 2009).

Žákům poskytuje škola ubytování a celodenní stravování. Vychovatelé na internátu jsou plně vyškoleni na práci s menšinami a ve čtrnáctidenních intervalech nabízí možnost víkendového pobytu na internátě. Zdravotní péči zabezpečuje zdravotní

středisko se služebním praktickým lékařem a stomatologem (Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV v Holešově. [online], 2009).

Ohlasy žáků z národnostních menšin Střední policejní školy v Holešově (Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV v Holešově. [online], 2009):

„Na škole máme mnoho sportovních kroužků (judo, jiu-jitsu), dokonce i hip-hop. Baví mě tělocvik, hlavně sebeobrana. Na škole nemám pocit méněcennosti, i když jsem Ukrajinka, cítím se zde jako doma.“ Natálie Pastukh.

„Jsme dobrá parta ve třídě i na internátě, super učitelé i vychovatelé.“ Ludmila Heráková.

„Po skončení studia bych chtěl nastoupit k policii, k čemuž mi pomůže tato škola.“ Vladimír Wolf.

„Škola má dobré zázemí, učitelé jsou vstřícní a ochotní, spolužáci bezproblémoví. Učení je hodně, ale dá se to zvládnout.“ Volodymyr Kovbasey.

„Škola mi změnila život, lepší školu jsem si nemohl vybrat, nic mi tu nechybí. Vychovatelé jsou jako rodiče.“ Hieu Mai Tung.

1.6. Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám

Uvedeným strategiím se budu v následující kapitole věnovat z toho důvodu, že se ve své práci zabývám zejména oblastí vztahu Policie ČR a menšin ve společnosti, a zmíněné dokumenty jsou strategickým materiálem, který předepisuje závazný dlouhodobý souhrn jednotlivých postupů a činností Policie ČR při své práci ve vztahu k menšinám v České republice. Jedná se o vládní dokument, o jehož realizaci je povinen ministr vnitra předkládat vládě ve stanovených termínech zprávy, tudíž se jedná o materiál, jehož realizace, tedy plnění plánů a dosahování stanovených cílů vyplývajících z jeho obsahu, je vládou kontrolováno.

Vypracování koncepce „Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k etnickým a národnostním menšinám v ČR“ (dále jen Strategie) bylo ministru vnitra uloženo usnesením vlády ČR č. 761 ze dne 5. srpna 2002. Jednalo se o první z řady těchto dokumentů. Přijetí vypracované Strategie vládou bylo odpovědí na společenskou objednávku strategického dokumentu týkajícího se policejní práce ve vztahu k etnickým a národnostním menšinám, reakcí na zvýšený příliv cizinců, migrantů a žadatelů o azyl do ČR, reakcí na nutnost přispění k integraci romské komunity v ČR, reakcí na rizika a výzvy, jež etnicky národnostně pestrá společnost klade na státní správu a práci policejních sborů a neposlední řadě i reakcí na výzvy mezinárodních organizací, požadujících zapojení členů etnických a národnostním menšin do práce policejních sborů (Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám, 2003).

Strategie pod názvem „Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám“ byla schválena usnesením vlády České republiky č. 85 ze dne 22. ledna 2003. Do současné doby byl tento dokument dvakrát aktualizován, kdy při první aktualizaci pro léta 2006 – 2007 byl pozměněn i jeho název na: „Strategie pro práci PČR ve vztahu k menšinám pro rok 2006-2007“ (dále jen Strategie 2006 – 2007), schválen byl usnesením vlády České republiky č. 49 ze dne 11. ledna 2006. Třetí aktualizace předmětné strategie s názvem: „Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období let 2008 – 2012 (dále jen Strategie 2008 – 2012) byla vládou ČR schválena usnesením ze dne 9. dubna 2008 č. 384.

1.6.1. Základní cíle Strategií

Uvedené strategie za dobu od roku 2002, kdy byla vypracována první z nich, prošly do současné doby, tedy do doby realizace aktuální Strategie 2008 – 2012, určitým vývojem, a to zejména na základě nových přístupů a poznatků z oblasti integrace

menšin, poznatků z oboru kulturní antropologie a sociologie, a poznatků z výzkumu zaměřeného na sociální podmínky života některých menšinových skupin. Jednotlivé cíle strategií byly v průběhu tohoto vývoje redefinovány, avšak původní důvod potřeby vzniku strategie a tudíž i původní myšlenka, priority a cíle zůstaly nezměněny. Bylo by možné dopodrobna rozebrat samostatně jednotlivé strategie s definováním jejich cílů, priorit a vyhodnocení průběžných změn a aktualizací, avšak není to účelem této práce.

Jako společné základní cíle strategií lze po zhodnocení cílů Strategie 2002, Strategie 2006 – 2007 a Strategie 2008 – 2012 uvést následující:

- zabránění případných konfliktů z neznalosti a uplatňování rovného a korektního přístupu bez rozdílu a respektování menšinových odlišností, kdy respektování odlišnosti v žádném případě neznamena totéž jako zvýšená tolerance k nezákonnému jednání členů minorit a cizineckých komunit
- zajistit informovanost policistů na všech úrovních o policejní práci s menšinami a jejím smyslu a o prioritách, cílech a úkolech vyplývajících ze „Strategie“
- vytvořit institucionální rámec preventivních policejních aktivit orientovaných podle potřeb klienta, které by v problematice vztahu policie a menšin představoval ekvivalent represivního pojetí policejní práce
- zajistit systematické vzdělávání a přípravu policistů pro policejní práci ve vztahu k menšinám
- vypracovat mechanismy pro zaměstnávání příslušníků národnostních menšin u Policie ČR
- budovat důvěru mezi policejním sborem a menšinami a řešit jejich problémy spadající do zákonné působnosti Policie ČR
- vypracování mechanismů, které by příslušníky menšin do policejní práce lépe zapojily a přenesly na ně zodpovědnost za vlastní bezpečnost.

1.6.2. Cílové skupiny Strategii

Pro Strategii 2002 jsou jako cílová skupina konkrétně vymezeni příslušníci Policie České republiky a příslušníci národnostních menšin v ČR a cizinci ve všech pobytových režimech.

V průběhu dalšího vývoje a získávání nových poznatků z oblasti integrace menšin byly pro Strategii 2006 – 2007 cílové skupiny, na něž se vztahují navrhovaná opatření, redefinovány. S ohledem na tyto nové poznatky měla Strategie 2006 – 2007 tři dimenze:

- dimenzi sociální,
- dimenzi lidských práv,
- dimenzi národnostní.

Dimenze sociální

Sociální dimenze je problematikou prostředí, které je ve zvýšené míře postiženo chudobou, sociálním vyloučením, uzavřeností vůči majoritní společnosti, sociálně patologickými jevy a kriminalitou. Může se jednat o kriminalitu zasahující toto prostředí z vnějšku (např. rasově motivovaná trestná činnost), kriminalitu působící uvnitř (specifické druhy kriminality jako je lichva, kuplířství, distribuce drog, obchod s lidmi, kriminalita mládeže atd.) a kriminalitu vycházející zevnitř (nespecifická, tzv. bagatelní trestná činnost, např. majetkové trestné činy). Povinností státu a tedy i Policie ČR je pomáhat osobám z tohoto prostředí, v řešení kriminality, která je zasahuje (Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období 2006 – 2007, 2006).

Dimenze lidských práv

Tato dimenze se vztahuje k ochraně jednotlivých osob s menšinovou etnicitou před diskriminací, rasově motivovanou kriminalitou. Úlohou státu a Policie ČR je chránit

potenciální i skutečné oběti a sankcionovat pachatele (Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období 2006 – 2007, 2006).

Dimenze národnostní

V této dimenzi reaguje stát a Policie ČR na deklaraci příslušnosti k národnostní menšině a chrání a podporuje národnostní práva těchto menšin, která jsou jazyková, kulturní a politická všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony ČR (Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období 2006 – 2007, 2006).

Cílové skupiny každé z těchto dimenzí nejsou zcela identické, z části se však překrývají. Z uvedených důvodů byl upraven i název aktualizované Strategie oproti názvu první ze strategií. Menšiny jsou v rámci tohoto aktualizovaného materiálu definovány jako sociokulturní skupiny, které lze určit na základě etnicity nebo příslušnosti k sociálně vyloučeným skupinám osob (příslušnosti k socioekonomické vrstvě) nebo národní identity (příslušnosti k národnostním menšinám), kterýmiž to znaky se vymezují či jsou vymezeny vůči majoritní společnosti (Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období 2006 – 2007, 2006).

Pro Strategii 2008 – 2012 jsou jako cílová skupina konkrétně definováni příslušníci menšin, přičemž pojem „menšina“ je chápán v širším smyslu slova. Jde tedy jak o osoby nebo skupiny osob odlišujících se na základě etnických, rasových, náboženských nebo obecně kulturních zvláštností či na základě sociální situace, která vede k jejich marginalizaci (Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období let 2008 – 2012, 2008)

V současné době je Policií ČR realizována Strategie 2008 – 2012, která byla přijata usnesením vlády České republiky ze dne 9. 4. 2008 č. 384. Tímto vláda vzala na vědomí danou Strategii, schválila priority a strategické cíle a uložila ministru vnitra úkoly

v souvislosti s naplňováním strategických cílů policejní práce ve vztahu k menšinám pro období let 2008 – 2012 (Vláda České republiky [online], 9.4.2008).

1.7. Aktivity Policie ČR v rámci Jihočeského kraje ve vztahu k menšinám

1.7.1. Styčný důstojník pro menšiny

V rámci realizace systémových a lokálních preventivních opatření policejní práce s menšinami navrhla Strategie 2002 zavést do české policejní reality mechanismus styčného důstojníka pro menšiny. Tento mechanismus byl v letech 2003 a 2004 odzkoušen ve formě pilotního projektu při Policii ČR správě Západočeského kraje (v současné době Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje). Vzhledem k tomu, že projekty byly vyhodnoceny jako přínosné a efektivní, byly k 31. lednu 2005 funkce styčných důstojníků systematicky zavedeny při všech krajských správách Policie ČR (v současné době Krajských ředitelství Policie České republiky). Jedná se o opatření, kterým je zajištěn systémový preventivní přístup Policie ČR ve vztahu k menšinám. Styčný důstojník je specializovaným pracovníkem na problematiku policejní práce ve vztahu k menšinám a jeho služeb mohou využívat různé policejní složky pro řešení problému ve své působnosti. Plní úlohu zprostředkovatele mezi policií a menšinovými společenstvími, nabízí členům menšin pomoc při řešení konkrétních problémů, spadajících do zákonné působnosti Policie ČR. Zároveň působí jako konzultant při řešení všech záležitostí, které se z pohledu Policie ČR problematiky menšin týkají. Styčný důstojník také průběžně monitoruje struktury menšin v lokalitě a podílí se na prevenci a potírání kriminality, která se menšinových komunit jakýmkoliv způsobem dotýká (Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám pro období 2006-2007, 2006).

1.7.2. Pracovní skupina styčného důstojníka pro menšiny

Na všech krajských správách Policie ČR byly k 31. lednu 2005 rozkazy ředitelů ustaveny funkce styčných důstojníků pro menšiny a zřízeny jejich pracovní skupiny. Skupiny jsou složeny většinou z pracovníků úseku odhalování extremistické kriminality z jednotlivých územních odborů Služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV) příslušného krajského ředitelství, z pracovníků Preventivně informační skupiny krajského ředitelství, dále z pracovníků SKPV zařazených na dalších problematikách, a pracovníků z úseku služby cizinecké policie. V některých pracovních skupinách jsou zařazeni členové managementu obvodních oddělení či územních odborů. Složení pracovní skupiny však záleží vždy na místních podmínkách a na tom, do kterého regionu chce styčný důstojník soustředit svoji pozornost a úsilí. Pracovní skupiny se na krajské úrovni scházejí několikrát ročně, a 1 až 2 krát ročně na úrovni celorepublikové (Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám pro období 2006-2007, 2006).

1.7.3. Činnost pracovní skupiny styčného důstojníka

Na území Jihočeského kraje pracuje místně příslušná pracovní skupina styčného důstojníka pro menšiny, jejímiž členy jsou policisté z následujících územních odborů Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje (KŘP Jčk):

- územní odbor České Budějovice
- územní odbor Český Krumlov
- územní odbor Prachatice
- územní odbor Písek
- územní odbor Strakonice
- územní odbor Tábor
- územní odbor Jindřichův Hradec

Členové pracovní skupiny styčného důstojníka z jednotlivých územních odborů se ve svém služebním územním obvodu věnují v rámci činnosti pracovní skupiny

aktivitám, které se týkají problematiky menšin. Skupina pracuje podle Plánu činnosti pracovní skupiny styčného důstojníka KŘP Jčk schváleného pro každý kalendářní rok.

Pracovní skupina styčného důstojníka se v rámci své činnosti zabývá:

- **vzděláváním členů pracovní skupiny a příslušníků Policie ČR** – probíhá dle Plánu činnosti pracovní skupiny, jedná se o školení, instruktážně metodická zaměstnání a semináře, kterých se účastní členové pracovní skupiny styčného důstojníka jako posluchači. Témata těchto setkání jsou zaměřena na rozšíření vědomostí posluchačů v oblasti problematiky menšin, např. téma extremismu, vyjednávací techniky mezi PČR a národnostními menšinami atd. Členové pracovní skupiny styčného důstojníka však působí také jako školitelé příslušníků Policie ČR z územních odborů vnější služby (uniformované policie) v rámci Jihočeského kraje. Tato školení probíhají převážně na téma extremismu, poznání a respektování národnostních menšin a etnik, prevence diskriminace, teorie multikulturní společnosti, apod.
- **prevencí** – probíhá formou přednášek a besed pro žáky základních a středních škol v Jihočeském kraji, kde témata jsou převážně zaměřena na otázky extremismu a xenofobie, což by mělo mohlo pomoci přivést mladé lidi k zaujetí morálně etického a zodpovědného postoje k těmto otázkám, a tudíž preventivně v této problematice na mládež působit. Příprava těchto přednášek je náročná, neboť se jedná o posluchače ve věku předškoláků až po žáky středních škol, a při volbě formy jednotlivých přednášek musí být zohledňován zejména věk posluchačů.
- **spoluprací s dalšími subjekty** – činnost pracovní skupiny styčného důstojníka je realizována zejména spoluprací uvnitř Policie ČR, avšak spolupráce probíhá také s dalšími vnějšími subjekty, jako jsou orgány státní správy a samosprávy, nestátní organizace z neziskové sféry a školy.

1.7.4. Pracovní skupina styčného důstojníka a vnější subjekty

Spolupráce pracovní skupiny se subjekty státní správy a samosprávy probíhá dle potřeby. Členové pracovní skupiny styčného důstojníka z jednotlivých územních odborů KŘP Jčk spolupracují každý v rámci své činnosti s územně příslušnými subjekty státu. Dále v rámci činnosti pracovní skupiny její členové úzce spolupracují s nestátními neziskovými organizacemi na základě uzavřených smluv a dohod o partnerství.

V místní působnosti Územního odboru České Budějovice Krajského ředitelství Jihočeského kraje, probíhá v rámci činnosti pracovní skupiny styčného důstojníka spolupráce s následujícími subjekty:

- *romský koordinátor Krajského úřadu Jihočeského kraje z oddělení Prevence a humanitních činností* - zajišťuje výkon státní správy a samosprávy v oblasti romského poradenství
- *koordinátor pro národnostní menšiny při Magistrátu města České Budějovice* – poradenství pro národnostní menšiny
- *romský mentor Probační a mediační služby* – jedná se o fyzickou osobu z romské komunity, která projevila zájem pomáhat dalším Romům, kteří se dopustili trestného činu a jsou klienty Probační a mediační služby (PMS) ČR, tedy byl jim uložen alternativní trest nebo opatření. Mentor působí jako prostředník mezi PMS ČR a klientem. Mentor se ve speciálním kurzu učí porozumět průběhu trestního řízení, podmínkám jednotlivých trestů a opatření vykonávaných na svobodě a důsledkům, které vyplývají z jejich neplnění. Mentor radí klientům, jak vykonávat soudem uložené povinnosti.

- *Salesiánské středisko mládeže – dům dětí a mládeže České Budějovice* – přispívá prostřednictvím preventivního výchovného systému Dona Boska volnočasových aktivit a sociální práce (Společnost svatého Františka Saleského - Salesiáni Dona Boska - kongregace v katolické církvi, zakladatelem salesiánů je italský kněz Jan Bosco (1815-1888) k celostnímu rozvoji dětí a mládeže, v otevřených klubech se zaměřuje převážně na neorganizované nebo sociálně znevýhodněné a romské děti i mládež ve věku od 6 do 26 let, ze spádové oblasti Čtyři Dvory, zejména ze sídliště Máj. Jedná se o školskou právnickou osobu registrovanou v rejstříku školských právnických osob, vedeného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

- *Základní speciální škola v ulici Štítného a Základní škola v ulici J. Š. Baara v Českých Budějovicích* – zde jsou prováděny v rámci prevence přednášky na zaměřené na tematiku extremismu, xenofobie, rasismu.

V místní působnosti Územního odboru Český Krumlov, Krajského ředitelství Jihočeského kraje, probíhá v rámci činnosti pracovní skupiny styčného důstojníka spolupráce s následujícími subjekty:

- *Koordinační skupina pro etnické menšiny* – byla vytvořena a pracuje v rámci komunitního plánu sociálních a souvisejících služeb ve Městě Český Krumlov. Její jedinou cílovou skupinou jsou v etnický národnostním smyslu v Českém Krumlově prakticky pouze Romové. Mezi priority práce této skupiny patří podpora vzdělávání Romů, podpora terénní práce, podpora zaměstnávání, podpora integrace, aktivizace romské menšiny. Vymezení těchto priorit vzešlo z proběhlých analýz a ve spolupráci se členy koordinační skupiny. V současné době podle 2. Komunitního plánu sociálních a souvisejících služeb ve městě Český Krumlov na léta 2009 – 2011, schváleného Zastupitelstvem města Český Krumlov dne 26. 2. 2009, je složení této skupiny následující: - jako manažer

skupiny je určen koordinátor KPSS (komunitní plánování sociálních služeb) Městského úřadu Český Krumlov – Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, dále zástupce z Centra sociálních služeb při občanském sdružení ICOS Český Krumlov (Informační centrum občanského sektoru), zástupce z obecně prospěšné společnosti KoCeRo – komunitní centrum Romů, pracovník odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Český Krumlov, pracovník OŠSaM a OSPOD MěÚ Český Krumlov (Odbor školství, sportu a mládeže a oddělení sociálně-právní ochrany dětí), 2 zástupci z občanského sdružení Soužití Český Krumlov, dále za veřejnost odborník z oboru etnografie, dále jedna nezávislá osoba za veřejnost, a nakonec příslušník Policie ČR ÚO SKPV Český Krumlov (člen pracovní skupiny styčného důstojníka KŘP Jčk).

- *KoCeRo – komunitní centrum Romů, o.p.s.* – jeho posláním je prostřednictvím širokého spektra projektů přispívat k sociální a kulturní spolupráci romského etnika a většinové společnosti. V tomto centru je možné využívat příslušníky romské menšiny různé služby, jako například odpolední klub romských dětí, školní přípravu na vyučování, možnost napsání domácích úkolů, doučování, poradenství v přípravě na budoucí povolání a příprava na zkoušky na SŠ, volnočasové aktivity, poradenská a informační činnost, nabídka osobního doprovodu při různých jednáních, terénní práce v sociálně vyloučených lokalitách, poradenství a informační činnost v oblasti prevence závadového a protiprávního jednání ve spolupráci s Policií ČR, pomoc při řešení rasové diskriminace, podpora pro zvýšení orientace ve vlastních právech a povinnostech. Policie ČR, KŘP Jčk, České Budějovice uzavřela dne 9. 10. 2009 s obecně prospěšnou společností KoCeRo – komunitní centrum Romů smlouvu o partnerství podle § 51 Občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, jejímž účelem je zajištění realizace projektu „Podpora a rozvoj služeb sociální prevence a zaměstnanosti na Českokrumlovsku se zaměřením na vyloučené romské lokality“ podpořeného finančními prostředky z ESF (Evropský sociální fond) a ze státního rozpočtu rámci Operačního programu

Lidské zdroje a zaměstnanost. Realizace projektu je plánovaná na období od 1. 6. 2009 do 1. 5. 2012.

- *Romský poradce nebo koordinátor* v pravém slova smyslu v současné době v okrese Český Krumlov nefunguje, na Městském úřadě v Kaplici a v Českém Krumlově se práci s národnostními menšinami věnuje vždy jeden pracovník v rámci jiné činnosti. Avšak z 2. Komunitního plánu sociálních a souvisejících služeb ve městě Český Krumlov na léta 2009 – 2011 vyplývá, že jedním z mnoha opatření, která mají vést k naplnění stanovených cílů koordinační skupiny pro etnické menšiny, je mimo jiné právě zřízení funkce romského koordinátora, a dále terénního sociálního pracovníka a městského strážníka pro romské záležitosti (nebo-li zapojení romského občana do řad městské policie) při Městském úřadu Český Krumlov.

V místní působnosti Územního odboru Jindřichův Hradec, Krajského ředitelství Jihočeského kraje, probíhá v rámci činnosti pracovní skupiny styčného důstojníka spolupráce s následujícími subjekty:

- *Koordinátoři pro národnostní menšiny městských úřadů* - působící v okrese Jindřichův Hradec, a to z OSPOD (oddělení sociálně-právní ochrany dětí) Městský úřad Jindřichův Hradec, OSPOD Městský Úřad Dačice, OSPOD Městský Úřad Třeboň.
- *střední školy v okrese Jindřichův Hradec* - ve spolupráci se středními školami jsou uskutečňovány přednášky spojené s besedou na téma národnostních menšin
- *Městský úřad Jindřichův Hradec* – účast na aktivitách organizovaných Městským úřadem Jindřichův Hradec pro děti ze sociálně slabých rodin. Cenným přínosem z této činnosti je pro další práci v problematice menšin mimo

jiné důvěra, kterou policista z pracovní skupiny styčného důstojníka takto může získávat.

- *v okrese Jindřichův Hradec nepůsobí žádná nezisková organizace zabývající se problematikou národnostních menšin*

V místní působnosti Územního odboru Písek, Krajského ředitelství Jihočeského kraje, probíhá v rámci činnosti pracovní skupiny styčného důstojníka spolupráce s následujícími subjekty:

- *Občanské sdružení Naděje* - zabývá se problematikou sociálně vyloučených menšin (zejména romských), poskytuje široké spektrum služeb klientům z řad dětí i dospělých. Svou činnost v Písku provozuje ve čtyřech střediscích (ul. Nábřeží – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, hlavní kancelář Naděje, o.s.; ul. Svatoplukova - 22 bytů, předškolní klub pro děti; Písek-Purkratice - sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, terénní programy; středisko U Sadů – Fügnerovo nám. – terénní programy). Do konce roku 2009 provozovala Naděje, o.s., i mateřskou školku pro děti ze sociálně vyloučených rodin ve středisku Purkratice, avšak vzhledem k nedostatku finančních prostředků byla její činnost koncem roku 2009 ukončena.

V místní působnosti Územního odboru Prachatice, Krajského ředitelství Jihočeského kraje, probíhá v rámci činnosti pracovní skupiny styčného důstojníka spolupráce s následujícími subjekty:

- *koordinátor pro romskou menšinu* - ze sociálního odboru Městského úřadu v Prachaticích a Městského úřadu ve Vimperku;

- *střední a základní školy v okrese Prachatice* – členem pracovní skupiny styčného důstojníka jsou v rámci prevence extremismu a xenofobie pořádány pro žáky základních škol (zejména 8. a 9. tříd) a středních škol pořádány besedy.
- *Dětský domov Žichovec a soukromé školské zařízení Dětský domov Koryto* – také zde je věnována velká pozornost prevenci extremismu a xenofobie
- *Lungo Drom Prachatice, o. s.* - v problematice romské menšiny pracuje na okrese Prachatice od roku 2006, poskytuje služby v oblasti volnočasových aktivit pro Rómské děti (rómský folklórní soubor, zpěv, dramatická tvorba), pravidelná práce s rómskými dětmi.

V místní působnosti Územního odboru Strakonice, Krajského ředitelství Jihočeského kraje, probíhá v rámci činnosti pracovní skupiny styčného důstojníka spolupráce s následujícími subjekty:

- *Základní škola a Mateřská škola v ul. Plánkova ve Strakonících* - projekt prevence sociálně patologických jevů s názvem „Stavění mostů“, kdy je pravidelně jednou měsíčně poskytována členem pracovní skupiny styčného důstojníka poradna pro všechny žáky, které se účastní i cca 20 žáků romské národnosti. Hlavní dotazy žáků v rámci poradny se týkají zejména problémů s drogami, krádežemi a šikanou. Další nabízenou možností je obrátit se i mimo konání poradny prostřednictvím učitele školy a zástupce ředitele na člena pracovní skupiny styčného důstojníka a případné problémy řešit s minimální časovou prodlevou. Z důvodu velmi pozitivního hodnocení ze strany vedení školy, rodičů i samotných žáků bylo po ukončení původního projektu v prosinci 2009 přikročeno k realizaci navazujícího projektu „Stavění mostů II.“ (pro období let 2010 – 2014).

V místní působnosti Územního odboru Tábor, Krajského ředitelství Jihočeského kraje, probíhá v rámci činnosti pracovní skupiny styčného důstojníka spolupráce s následujícími subjekty:

- *romská koordinátorka Městského Úřadu v Táboře*
- *romský koordinátor Městského úřadu v Soběslavi*
- *Mateřská škola a Základní škola v Táboře* – spolupráce s těmito školami probíhá v rámci projektu ”SPOJENÉ RUCE”, při jehož realizaci dochází k vzájemnému setkávání policistů, pedagogických pracovníků a dětí z těchto škol, kdy při pravidelných schůzkách jde především o prohlubování právního vědomí dětí, přispívání k integraci menšin do majoritní společnosti a o vybudování si důvěry ze strany cílových skupin, kterými jsou žáci těchto škol z řad příslušníků národnostních menšin, zejména Romů.

Ve výše uvedené kapitole 1.7 a jejích podkapitolách jsem se věnoval tématu spolupráce pracovní skupiny styčného důstojníka Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje pro menšiny s dalšími subjekty mimo Policii ČR a tématu dalších aktivit Policie ČR v problematice menšin v Jihočeském kraji. Údaje potřebné ke zpracování této kapitoly jsem získával zejména od styčného důstojníka pro menšiny Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje a dále od členů pracovní skupiny styčného důstojníka.

S Policií ČR v rámci některých krajů v České republice spolupracuje na úseku problematiky menšin osoba, která mimo Policii ČR zastává funkci s názvem Asistent Policie ČR pro práci v sociálně vyloučených lokalitách (viz. následující kapitola). Ze získaných výše uvedených údajů v tomto ohledu vyplývá zjištění, že v žádném ze správních okresů v Jihočeském kraji nebyl dosud ustanoven asistent Policie ČR pro práci v sociálně vyloučených lokalitách.

1.8. Asistent Policie ČR pro práci v sociálně vyloučených lokalitách

Asistent Policie ČR pro práci v sociálně vyloučených romských komunitách byl v rámci Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám z roku 2002 (pozn.: viz. kapitola 1.6 Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám) navržen jako opatření, které by Policii ČR usnadnilo kontakt a komunikaci s minoritní komunitou. Návrh na zřízení funkce asistenta Policie ČR vychází ze zkušeností francouzského policejního sboru s projektem „Police de Proximité“ (= policie blíže lidem). Jedním z nástrojů tohoto projektu je „adjoint de sécurité“ (pomocník bezpečnosti/asistent policie), který vykonává práci v tzv. „citlivých čtvrtích“, tedy v lokalitách, kde je soustředěno větší množství příslušníků etnických menšin. „Adjoint de sécurité“ představuje prostředek, který policii pomáhá lépe se orientovat v dané komunitě a umožňuje navázání kontaktů „zevnitř“ komunity. Podobné mechanismy jsou známy i z dalších zemí. Asistenti policie s různým posláním fungují v rámci policejních sborů ve Velké Británii, Švédsku, Švýcarsku, Kanadě a dalších zemích (POSPÍŠILOVÁ, 2006).

Díky spolupráci s asistenty policie dokáží policisté snadněji získávat konkrétní poznatky o trestné činnosti v tomto prostředí a tak postupně přispívat ke zvyšování objasňovací specifických typů kriminality.

Systémový preventivní přístup Policie ČR ve vztahu k menšinovým skupinám obyvatel je již zajištěn provedeným opatřením, kterým je zřízení styčných důstojníků pro problematiku menšin při krajských správách Policie ČR (pozn.: viz. kapitola 2.1 Styčný důstojník pro menšiny). Mechanismus asistenta policie lze využít jako doplněk tohoto opatření v rizikových lokalitách. Poskytovatelem služby asistenta policie může být nevládní organizace či instituce samosprávy. Uživateli služby jsou obyvatelé sociálně vyloučených lokalit, příslušníci sociálně znevýhodněných skupin obyvatelstva a osoby ohrožené sociálním vyloučením (POSPÍŠILOVÁ, 2006).

Poskytovatelem služby asistenta policie může být nevládní organizace či instituce samosprávy. Uživateli služby jsou obyvatelé sociálně vyloučených lokalit, příslušníci

sociálně znevýhodněných skupin obyvatelstva a osoby ohrožené sociálním vyloučením.

Ve vztahu ke klientům asistenti policie:

- zprostředkovávají kontakty obětí a svědků trestné činnosti s Policií ČR,
- informují obyvatelé lokality o rizicích spojených s latentní kriminalitou,
- vysvětlují obětem závažnost dané situace a také možnosti spolupráce s policií při řešení konkrétního problému,
- pomáhají policii při vytipování osob, ochotných přispět k objasňování trestné činnosti v lokalitě,
- poskytují podporu osobám spolupracujícím s policií (POSPÍŠILOVÁ, 2006).

2. Cíl práce

Cílem teoretické části práce je zpracování souhrnu aktivit Policie ČR ve vztahu k menšinám pomocí dostupných zdrojů a dále pak deskripce současného stavu oficiálních aktivit Policie ČR ve vztahu k menšinám na území Jihočeského kraje. Pro zpracování teoretické části zpracovávané bakalářské práce byly využity nejrůznější zdroje informací relevantní tématu a cíli práce.

Ve své praktické části si bakalářská práce klade za cíl zjistit skutečné názory vybraného vzorku policistů, jejich postoje vůči předloženým problémům a další ryze individuální zkušenosti vztahující se k dané problematice.

K tomuto účelu bylo užito orientačního průzkumu výše popsaného vzorku policistů pracujících na území okresu Český Krumlov. Předmětem zájmu bylo zjistit a vyhodnotit, jak jsou celkově vnímáni příslušníci menšin ze strany policistů, zda policisté jsou ve svých postojích, názorech a celkovém osobním vnímání menšin ovlivňováni zkušenostmi získanými při výkonu svého povolání, a na jaké úrovni je z pohledu policistů komunikace s příslušníky menšin ve srovnání s názory běžné populace.

3. Metodika

Ke zjištění odpovědi na otázku, jak jsou celkově vnímáni příslušníci menšin ze strany policistů, zda policisté jsou ve svých postojích, názorech a celkovém osobním vnímání menšin ovlivňováni zkušenostmi získanými při výkonu svého povolání a na jaké úrovni je z pohledu policistů komunikace s příslušníky menšin, byly v rámci orientačního průzkumu provedeny rozhovory s policisty Územního odboru vnější služby, služby kriminální policie a vyšetřování Český Krumlov a inspektorátu cizinecké policie. Vybráno bylo celkem osm policistů. Jednotliví policisté nebyli vybíráni náhodně, ale záměrně tak, aby byly zastoupeny názory policistů zařazených u rozličných útvarů. K jednotlivým bodům osnovy byla v kapitole „Výsledky“ provedena interpretace zachycených názorů policistů, ke kterým se v průběhu rozhovoru dospělo. Jednotlivé poznatky byly odpoutány od konkrétních osob, aby v rámci tohoto průzkumu získaly objektivní povahu.

Zvolená forma metody získání potřebných dat, tedy orientační průzkum formou rozhovoru, má náležitosti kvalitativního výzkumu.

Z hlediska zařazení policistů u jednotlivých útvarů byli pro potřeby průzkumu zvoleni policisté tak, aby byly zachyceny názory policistů setkávajících se s příslušníky menšin při vykonávání různých druhů policejní práce. Ve vybraných útvarech, u kterých jsou tito policisté zařazení, se jejich pracovní činnost převážně týká tzv. přímého výkonu služby, tedy přímého kontaktu s lidmi v rámci policejní práce.

Pro potřeby tohoto průzkumu bylo vybráno celkem 8 informantů zařazených v přímém výkonu na níže uvedených útvarech:

- 2 policisté z dopravního inspektorátu (Územní odbor vnější služby Český Krumlov, územní působnost odpovídá hranicím okresu Český Krumlov)

- 2 policisté z obvodního oddělení Český Krumlov (Územní odbor vnější služby Český Krumlov, působnost na území Českého Krumlova a okolních obcí v okrese Český Krumlov kromě území spadajících do působnosti obcí s pověřeným obecním úřadem Vyšší Brod a Horní Planá)
- 2 policisté z inspektorátu cizinecké policie (sídlí v Českém Krumlově, je podřízen Oblastnímu ředitelství cizinecké policie České Budějovice, územní působnost odpovídá hranicím okresu Český Krumlov)
- 2 policisté ze služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV) (Územní odbor služby kriminální policie a vyšetřování Český Krumlov, územní působnost odpovídá hranicím okresu Český Krumlov).

Policisté, kteří v přímém výkonu služby zařazení nejsou, jsou například příslušníci preventivně informační skupiny, skupiny vnitřní kontroly, oddělení služby pro zbraně a bezpečnostní materiál, odbor pro personální řízení. Tyto osoby prakticky do styku s příslušníky menšin při výkonu své práce nepřijdou.

Osnova rozhovorů:

1. V jakém poměru se podle Vašich zkušeností podílejí příslušníci menšin na páčání trestné činnosti ve vašem služebním obvodu?
2. Jaký je podle Vašeho názoru vztah příslušníků menšin k policistům?
3. Jaký je Váš vztah k příslušníkům menšin?
4. Jaký je Váš názor na prevenci kriminality příslušníků menšin a prevenci příčin případného sociálního vyloučení?
5. Jaká je podle Vašeho názoru komunikace s příslušníky menšin?
6. Jaká omezení na straně policie existují, co Vám brání ve Vaší pracovní činnosti?

3.1. Průběh rozhovorů

V případě zkoumání vnímání příslušníků menšin ze strany policistů bylo cílem popsání situace, ve které se policisté ve vztahu k příslušníkům menšin podle svého subjektivního názoru nachází, popsání podmínek jejich práce s příslušníky menšin, jaké jsou v tomto ohledu jejich pracovní problémy, konflikty, do nichž běžně při své práci vstupují, vnímání vlastních předností nebo nedostatků. Výchozím bodem šetření orientačního průzkumu byl předpoklad, že informanti (policisté) jsou ovlivňováni zkušenostmi získanými při výkonu svého povolání.

Z výše uvedených důvodů byla k průzkumu zvolena metoda specifické formy kvalitativního šetření, ve smyslu provedení formou řízeného rozhovoru pro popis vztahu mezi policisty a příslušníky menšin z pohledu policistů.

Pro uskutečnění rozhovoru s každým policistou byla vždy jako místo zvolena kancelář dotazovaného policisty na jeho pracovišti, kde jsem byl přítomen pouze já, jako tazatel, a policista, jako informant. Toto místo bylo zvoleno z důvodu diskrétnosti a „domácího“ prostředí kvůli odstranění negativního vlivu případné nervozity dotazovaného z cizího prostředí nebo případně přítomnosti dalších osob. Rozhovory byly písemně zaznamenávány formou poznámek. Rozhovory probíhaly podle předem zadané osnovy otázek.

Vybraní policisté nebyli dopředu seznámeni s obsahem osnovy, podle které měly rozhovory probíhat, aby bylo dosaženo zachycení spontánních vyjádření názorů a postojů bez předchozí přípravy dotazovaného. Předchozí příprava policistů podle dané osnovy by ve snaze zaujmout za každou cenu při rozhovoru obecně uznávaný a morálně správný postoj mohla ovlivnit pravdivost skutečných názorů dotazovaných.

4. Výsledky

Poznatky z rozhovorů

ad 1) V jakém poměru se podle Vašich zkušeností podílejí příslušníci menšin na páchání trestné činnosti ve vašem služebním obvodu a jaké trestné činnosti se nejčastěji dopouštějí ?

Podle stanovisek všech dotazovaných jsou příslušníci menšin (sociálně vyloučených či etnických) v převážné většině pachateli těch trestných činů, které jsou spáchané přímo v lokalitě jejich bydliště nebo v blízkosti. Policisté ze služby kriminální policie a vyšetřování a z obvodního oddělení se shodli na tom, že případy se týkají převážně vloupání do objektů, jako jsou sklepy v panelových domech, obchody nebo restaurace, převážně se způsobením škody do výše 25.000,- Kč. Dále se shodli v tom, že velká část případů se týká krádeží barevných kovů pro následný prodej ve sběrnách surovin, úvěrové podvody a podvody. Policisté z inspektorátu cizinecké policie uvedli, že do kontaktu s menšinami přichází převážně při provádění kontrol v nočních klubech v příhraničních oblastech nebo u osob provozujících prostituci přímo u silnice, kde se jedná o kontroly legálnosti pobytu osob na území ČR. Přítomnost těchto osob provozujících prostituci může souviset s podezřením páchání trestných činů kuplířství nebo vydírání. Policisté z dopravního inspektorátu uvedli, že v případě jejich pracovní činnosti se s příslušníky menšin příliš často neseťkávají, a pokud ano, tak se v podstatě jedná převážně o turisty ze zahraničí nebo o cizince pracující v tuzemsku, se kterými přicházejí do styku při provádění dohledu nad silničním provozem. U těchto osob nebývají žádné problémy, které by byly právě u nich častější nebo pro ně typické. Jedná se o běžné případy, které policisté řeší i u příslušníků většiny v ČR. Při řízení motorových vozidel převažují přestupky, které spočívají v řízení vozidla ve špatném technickém stavu, bez řidičského oprávnění a bez dalších povinných dokladů k vozidlu, což má dle názoru informantů vztah ke špatné ekonomické situaci příslušníků menšin

(sami by rozhodně preferovali kvalitní a nové vozidlo, čímž by byl posílen zejména jejich sociální status).

ad 2) Jaký je podle Vašeho názoru vztah příslušníků menšin k policistům?

Dotazovaní policisté jsou shodného názoru, že vztah příslušníků menšin k policii je spíše velmi opatrný. V této otázce měli informanti na základě svých subjektivních zkušeností na mysli jako příslušníky menšin romské občany, neboť s těmito se v podstatě setkávají při své práci v drtivé většině jako s příslušníky menšin. Nadpoloviční většina dotazovaných se shodla v tom, že policie jako nástroj státní moci je také represivní složkou, a proto bude romskými příslušníky ve většině případů policie stále obviňována z diskriminace (svou negativní roli zde hraje i stereotypní mediální paušalizace, kterou příslušníci dané menšiny pak automaticky přejímají). Tuto situaci vnímají ve své rodině a u ostatních starších příslušníků romské menšiny samozřejmě i romské děti, které jsou v podstatě takto vychovávány v názoru, že policista je zlo. Toto však neplatí absolutně, protože samozřejmě existují mezi příslušníky romské menšiny výjimky, které takto negativně policisty nevnímají.

ad 3) Jaký je Váš vztah k příslušníkům menšin?

Podle celkového vyhodnocení názorů policistů k této otázce je jejich vztah k příslušníkům menšin částečně ovlivněný některými negativními zkušenostmi ze zaměstnání. O tom, že názor na příslušníky menšin a jejich postoj k nim je ovlivněn pracovními zkušenostmi, hovořili všichni dotazovaní. Není to však takový vliv, který by vedl k přesvědčení, že co příslušník menšiny, to pachatel protiprávního jednání. Zde pak při setkání nesmírně záleží na individuálních vztazích, zda policista osobu zná, má s ním již nějaké zkušenosti. Z rozhovoru s dotazovanými policisty vyplynula jejich shoda v názoru, že právě předchozí zkušenosti z jejich zaměstnání jim podvědomě velí

při setkání s příslušníky zejména sociálně vyloučených menšin „mít se na pozoru“. Všichni informanti se v této souvislosti shodli na tom, že tento pocit však nesmí ovlivnit, a ani u žádného z nich nikdy neovlivnil, jejich jednání s příslušníkem této menšiny a ani nikdo z dotazovaných by tyto pocity v žádném případě nepodřadil pod známky rasistického chování. Ani u svých kolegů nikdy nezaznamenali žádné tendence, které by mohly nasvědčovat jejich diskriminačnímu chování vůči Romům nebo rasismu. Informanti uvedli, že jako policisté v přímém výkonu jednají v zátěži a občas se může stát, že se zachovají ne zcela korektně ve smyslu použití například výrazu „cikán“ (při policejní práci v některých vypjatých situacích policistou použit, zejména pokud dotyčný nedisponuje dostatečným vzděláním v problematice menšin). Podle dotazovaných je to navíc označení, které však akceptují i někteří Romové a sami Romové používají tento výraz mezi sebou, což může být pro policisty zavádějící.

Čtyři informanti se sami při rozhovoru kriticky zmínili o systému sociálních dávek a podpor v České republice, který nijak nenutí příslušníky sociálně vyloučených menšin něco aktivněji dělat pro případné zlepšení své situace.

S jinými národnostními menšinami se dotazovaní policisté příliš při své běžné každodenní pracovní činnosti na území okresu Český Krumlov neseťkávají, s výjimkou příslušníků cizinecké policie. Někteří účastníci průzkumu uvedli názor, že tito zahraniční pracovníci v České republice pracují a pracovat chtějí, což vnímají jako typickou vlastnost cizinců, logicky zdůvodnitelnou snahou o výdělek v zahraničí a vizi návratu k rodině do země původu s finančním zajištěním, které bylo důvodem pobytu v ČR. Samozřejmě se najdou i cizinci a zahraniční pracovníci, kteří jsou v České republice nelegálně, jsou s nimi občas určité problémy. Jedná se o cizince v postavení žadatele o azyl a o nelegální migranty z rozvojových zemí, kteří se dopouští pochybení z hlediska legality jejich pobytu v ČR. Toto porušení pobytového režimu je následně záležitostí v gesci cizinecké policie.

ad 4) Jaký je Váš názor na prevenci kriminality příslušníků menšin a prevenci příčin případného sociálního vyloučení?

Všichni respondenti se shodují na názoru, že prevenci nelze nechat jen na policii. Základem je podpora růstu vzdělanosti a zaměstnanosti menšin, zejména romské menšiny, a budování důvěry menšin k policii. Zejména překonat nedůvěru romských občanů a zvýšit úroveň komunikace a spolupráce s policií. Policie je tu přece také pro příslušníky menšin, a to také jako ochrana a ne jen jako represe. Podle názoru tří informantů ze všech osmi dotazovaných, je však preventivní působení také ukryto v přísnějších trestech. Preventivní působení v cizojazyčných menšinách (zejména Vietnamci, rusky hovořících cizinců) příliš velký význam nemá z důvodu značné uzavřenosti těchto menšin. Problémy si příslušníci těchto menšin vyřizují převážně mezi sebou bez potřeby účasti policie.

Co se týká různých podpůrných a preventivních programů pro příslušníky etnických a sociálně vyloučených menšin, tak sedm z dotazovaných se vyjadřovalo k tomuto kriticky, neboť podle jejich názoru pouze posilují pocity menšin, že jim má být pomáháno, mají být podporováni, mají mít úlevy, a to opět bez vlastní iniciativy a námahy. Tato politika je potom opět realizována na úkor majority. V této otázce je podle dotazovaných policistů obecně majoritní společnost k romské menšině kritická a nesouhlasí s touto politikou řešení romské otázky. Někteří jedinci z většinové společnosti požadují v otázce menšin, zejména v otázce romské menšiny, razantnější způsoby řešení, jako jsou různá extremistická hnutí a jejich činnost. S těmito způsoby řešení otázky menšin však žádný z dotazovaných v žádném případě nesouhlasí.

ad 5) Jaká je podle Vašeho názoru komunikace s příslušníky menšin?

Komunikace policistů s příslušníky menšin je podle dotazovaných policistů na mírně podprůměrné úrovni, a to za předpokladu, že komunikace s příslušníky většiny je na průměrné úrovni až mírně nadprůměrné. Za komunikaci policisté při rozhovoru

považovali jednání s lidmi, a to převážně s osobami, které podávají vysvětlení při šetření trestných činů, přestupků, a při řešení dalších záležitostí spadajících do kompetence Policie ČR. Příčiny podprůměrné komunikace jsou spatřovány na straně menšin, jejich neochotě se přizpůsobit zákonům a normám majoritní populace, čímž klesá úroveň komunikace s policií jako represivní složkou, která jako nástroj výkonu státní moci vynucuje dodržování zákonů. U cizinců je neochota komunikovat nebo spolupracovat kvůli (údajné či skutečné) neznalosti jazyka. Podle názorů policistů by pro zlepšení komunikace policistů s příslušníky menšin bylo dobré spolupracovat se zástupcem z řad příslušné menšiny, který zná jejich zvyky, jejich hierarchii, a který by měl mít u příslušníků menšin určitou důvěru.

ad 6) Jaká omezení na straně policie existují, co Vám brání ve Vaší pracovní činnosti?

Při zjišťování názorů policistů na to, jaká omezení na straně policie existují, co jim brání v jejich činnosti, se všichni shodli v tom, že zákony ani zákonná oprávnění policistů pro jejich práci nejsou nedokonalá, naopak v současné době jsou v celku postačující, avšak mezi policisty panuje spíše někdy strach tato oprávnění plně využít z obavy případného postihu za nepřiměřené zákroky a obecně za nepřiměřené využití pravomocí. Tyto obavy policisté odůvodňují dlouhodobým trendem v ČR, který je charakteristický v otázce menšin tím, že se hledá diskriminace menšin v případě postupu policie i tam, kde se o diskriminaci nejedná. Dále se policisté shodovali v tom, že v případě některých trestných činů by mohly být tvrdší a efektivnější postihy pachatelů, a to nejen v rámci menšin, ale v rámci celé společnosti. Rovněž obecně vadí policistům velká byrokracie policejní práce, která neumožňuje policistům pohybovat se v terénu mezi lidmi tak, jak by bylo potřeba a jsou nuceni pracovat administrativně v kancelářích.

5. Diskuze

Policisté se při plnění úkolů policie musí osobně setkávat se všemi klienty, kteří se v souvislosti s různými událostmi do styku s policií dostanou, tedy s klienty z řad většiny i menšin. Vnímání příslušníků menšin ze strany policistů může být ovlivněno různými osobními zkušenostmi policistů, ale zejména zkušenostmi z výkonu jejich povolání. Tyto pracovní zkušenosti policistů s příslušníky menšin, mohou policisty ovlivňovat při vytváření postojů a názorů na tyto osoby, ovlivňovat tak jejich vnímání jednotlivých menšin a vést až k vytváření předsudků, xenofobním tendencím nebo rasismu. S účastníky průzkumu byly provedeny rozhovory, které měly zejména přinést obraz vnímání příslušníků menšin ze strany policistů a případně ověřit teorii, která se v této problematice nabízí, a to zda policisté jsou ve svých postojích, názorech a celkovém osobním vnímání menšin negativně ovlivňováni zkušenostmi získanými při výkonu svého povolání.

Z výsledků získaných vyhodnocením orientačního průzkumu provedeného mezi policisty, kteří pracují na území správního okresu Český Krumlov, nebyly zjištěny náznaky diskriminačního chování policistů, xenofobie nebo rasismu vůči příslušníkům menšin.

Z rozhovorů provedeného orientačního průzkumu vyplývá, že policisté mají ve vztahu k menšinám obvykle dobře zmapovanou situaci týkající se kriminality menšin a jsou schopni označit konkrétní bezpečnostní rizika a typy páchané trestné činnosti příslušníky menšin.

Z výpovědí dotazovaných policistů je zřejmé, že mají vůči příslušníkům menšin výhrady a jsou k nim kritičtější, avšak snaží se o korektní přístup. Vycházejí ze všeobecné současné nálady a situace v české společnosti a názorů, které jsou prostřednictvím médií a osobních poznatků dostupné, postoje policistů k menšinám od postojů většinové populace se v podstatě příliš neliší. Důvodem těchto postojů není tedy problém etnický, ale jde spíše o problém sociální a kulturní. Nejde zde o rasové předsudky, ale o vliv osobních zkušeností nebo zkušeností a informací od jiných osob.

Policisté vnímají problém menšin jako věc celé společnosti. Podle mého názoru však tuto věc nemůže řešit pouze policie, ale musí se na ní podílet celá společnost a zejména sami příslušníci menšin.

Výsledek diskuze k otázce vztahu příslušníků menšin k policii ukazuje, že podle názoru dotazovaných policistů vnímají příslušníci menšin, zejména příslušníci romské menšiny, policisty pouze jako příslušníky represivní složky, které obviňují z diskriminace. Samozřejmě existují mezi příslušníky romské menšiny výjimky.

Z poznatků z rozhovorů s policisty je patrné, že romská otázka zásadně převažuje v oblasti problematiky menšin, a to nejen z hlediska vztahu s Policií ČR, ale také ve vztahu k většinové populaci ČR.

Otázka ostatních menšin je odlišná. V případě zahraničních pracovníků z východní Evropy, vietnamských občanů a cizinců z vyspělých zemí bylo zjištěno, že jsou policisty vnímáni bez větších problémů. Pokud tito cizinci řádně pracují a neporušují zákony, nejsou předmětem výhrad nebo xenofobních tendencí. Je však pravděpodobné, že pokud by se začaly problémy s těmito osobami objevovat a kumulovat, postoje policistů i majority vůči této menšině by se mohly v důsledku toho změnit.

Z jednotlivých sdělení policistů lze však jednoznačně vyvodit postoj společný všem dotazovaným, a tím je snaha policistů o korektní přístup k menšinám a dodržování stejných pravidel pro všechny své klienty.

Prevenici kriminality příslušníků menšin a prevenci příčin případného sociálního vyloučení nelze nechat jen na policii. Podle dotázaných policistů je základem podpora růstu vzdělanosti a zaměstnanosti menšin, zejména romské menšiny, a budování důvěry menšin k policii. Prevence by měla být mezi příslušníky menšin především v rodinách menšin a podpůrně také ve školách. Z rozhovorů vyplynul jednoznačný nesouhlas policistů s extremistickými hnutími jako řešením otázky menšin ve společnosti. Podle dotazovaných jsou to jednoznačně skupiny, které potlačují práva a svobody člověka, což je podle zákona a zároveň i z morálního hlediska zcela nepřijatelné.

Úroveň komunikace s příslušníky menšin policisté nehodnotí příliš dobře. Příčiny jsou spatřovány na straně menšin a jejich neochotě se přizpůsobit zákonům a normám majoritní populace. U cizojazyčných menšin je příčinou jazyková bariéra, ať už ze strany menšin skutečná či údajná. Ke zlepšení úrovně komunikace by mohla přispět spolupráce policie s vybraným zástupcem z řad příslušné menšiny, který se v jejich kultuře a hierarchii orientuje a má u příslušníků dané menšiny důvěru.

Při zjišťování odpovědi na otázku, jaká omezení na straně policie existují a co brání policistům v jejich pracovní činnosti, se ukázalo, že policistům současné zákony a zákonná oprávnění pro jejich práci vyhovují a jsou dostatečná. Problém je spíše v tom, že policisté někdy váhají tato oprávnění plně využít z důvodu možnosti jejich případného postihu za nepřiměřené využití pravomocí nebo diskriminaci příslušníků menšin. Jako problém policisté také vidí velkou byrokracii v jejich zaměstnání, která jim znemožňuje efektivně vykonávat policejní práci.

K této otázce existence omezení na straně policie a překážek v pracovní činnosti policistů lze také podřadit jednotný názor policistů na postihy za spáchání některých trestných činů v rámci menšin i v rámci celé společnosti, o kterých se domnívají, že by mohly být tvrdší a efektivnější.

Výsledky orientačního průzkumu nelze generalizovat na celou Českou republiku, nicméně popisují vnímání příslušníků menšin podle názorů vybraných informantů v okrese Český Krumlov.

6. Závěr

Proniknutím do aktivit Policie ČR ve vztahu k menšinám, zjištěním charakteru těchto aktivit a jejich zadokumentováním je zjišťováno, že vytváření strategií pro práci Policie ČR s menšinami, spolupráce se subjekty mimo Policii ČR, uskutečňování projektů pro přijímání příslušníků menšin k Policii ČR, vytvoření a práce skupiny styčného důstojníka a snaha o zavádění funkce asistenta Policie ČR pro práci v sociálně vyloučených lokalitách a další aktivity Policie ČR, nejen v rámci Jihočeského kraje, svědčí o záměru a snaze Policie ČR a resortu Ministerstva vnitra ČR zlepšit úroveň komunikace mezi Policií ČR a příslušníky menšin, zajistit uplatňování rovného a korektního přístupu bez rozdílu, zajistit respektování menšinových odlišností a preventivně působit na společnost v České republice v oblasti diskriminace, rasismu, xenofobie a extremismu. V rámci Jihočeského kraje jsem zjistil, že policie zdokonaluje pro práci s menšinami příslušníky ze svých řad prováděním doškolovacích kurzů a seminářů a mimo tuto práci, která probíhá uvnitř policie, dále spolupracuje nejméně s patnácti subjekty mimo policejní sbor v Jihočeském kraji. Souhrnně lze říci, že tyto subjekty ze sektoru samosprávy obcí a nestátních neziskových organizací, spolupracují s policií v tomto směru zejména v oblasti prevence diskriminačního chování, xenofobie a rasismu, v oblasti vzdělávání a zaměstnávání příslušníků menšin, poskytování volnočasových aktivit pro jejich děti. Celkově vyvíjejí snahu pomoci menšinám v jejich integraci.

Jelikož pro Českou republiku je specifické silné zastoupení romské menšiny, a není tomu jinak ani na území Jihočeského kraje, týká se práce a spolupráce policie s vnějšími subjekty především problematiky menšiny romské. To, že zásadně převažuje práce Policie ČR zejména s romskou menšinou, než s ostatními menšinami, je patrné také ze zaměření činnosti jednotlivých subjektů, se kterými Policie ČR, a především pracovní skupina styčného důstojníka, v okruhu problematiky menšin spolupracuje.

V dnešní době přerůstá xenofobie, tedy strach z pouhým okem postřehnutelných rozdílů mezi lidmi, v jev daleko horší, a to xenofobii v rovině kulturní a sociální. Její příčiny lze hledat především v rozdílech vnitřního přesvědčení jednotlivých osob, jako jsou náboženství, zvyky, způsob života, jazyk. Xenofobii můžeme účinně čelit pouze vzájemnou informovaností o vlastních kulturních hodnotách a zároveň potíráním nesnášenlivých výstupů extremistických hnutí i jednotlivců, což je jedním z mnoha úkolů Policie ČR. Avšak vztah minority a majority je záležitostí celé společnosti a dotýká se snad všech, a proto zůstává na nás všech, jak se k této otázce postavíme. Cesta, kterou Policie České republiky zvolila, a která zahrnuje zejména implementaci státních projektů, strategií, programů a opatření v problematice menšin, jejichž shrnutí jsem se v této práci věnoval, je určitě jednou z cest k postupnému vytváření harmonického soužití minority a majority v České republice. Policie České republiky, která spadá do resortu Ministerstva vnitra ČR, realizuje své cíle v otázce menšin v ČR prostřednictvím svých jednotlivých součástí, z nichž jednou je právě Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje. V této práci jsem chtěl mimo jiné zjistit, jaké jsou oficiální aktivity policie v Jihočeském kraji ve vztahu k menšinám. V jednotlivých kapitolách práce jsem uváděl veškeré aktivity Policie České republiky, které mají přispívat ke stálému zlepšování spolupráce a vztahu mezi menšinami v České republice a Policií České republiky, k zajištění rovného postavení menšin ve společnosti, předcházení diskriminace, extremistických projevů a potlačení xenofobie ve společnosti v České republice. Tato záslužná práce zákonodárců, managementu Policie ČR a všech organizací a osob, které se na této činnosti podílejí, je podle mého názoru velice důležitou součástí zlepšování úrovně a kvality lidských vztahů příslušníků menšin na našem území s příslušníky většiny. Z veškerých programů, opatření a strategií Policie ČR vyplývá snaha o minimalizaci negativního chování majoritní společnosti vůči společnosti minoritní v České republice, ale také na druhou stranu snaha o účast a zapojení příslušníků menšin při realizaci těchto záměrů.

V rámci Jihočeského kraje probíhají v problematice menšin vyjmenované aktivity Policie ČR, avšak povinnost provádět tuto činnost ve vztahu k menšinám je dána pro

příslušné součásti Policie v celé České republice. Vždy záleží na lidech, na lidském chování, úsilí, snaze a chuti lidí pracovat, a proto i v této oblasti je zapotřebí přítomnost těchto faktorů. V Jihočeském kraji, jak jsem při tvorbě této práce zjistil, je pozornost problematice menšin věnována důsledně a zodpovědně, o čemž mimo jiné svědčí spolupráce Policie ČR v Jihočeském kraji s mnoha subjekty mimo Policii ČR. Nemám sice možnost porovnat činnost Policie ČR v Jihočeském kraji s činností policie v jiných krajích ČR, a nebylo to cílem této práce, avšak podle mých zkušeností, vědomostí a mého přehledu o činnosti policie v této problematice, které jsem měl před započítím tvorby této práce, jsem nyní toho názoru, že v Jihočeském kraji mají za sebou policisté, kteří se zabývají touto problematikou, velký kus práce, který bude přinášet výsledky zlepšení vztahu Policie ČR k menšinám, a v konečném důsledku i celkové zlepšení vztahu všech příslušníků minority a příslušníků majority v České republice. Považuji za nutné podotknout, že nelze nechat „boj“ za zlepšení vztahů majority a minority pouze na policii. Je to věc celé společnosti, tedy příslušníků menšiny a většiny.

Možná známe ze své zkušenosti pocity napětí vznikající v našem okolí nebo i v nás samých, když se setkáme s někým odlišným, jinak smýšlejícím, jinak se chovajícím, jinak vypadajícím. Je zřejmé, že by takovéto instinktivní projevy měly být výchovou omezovány a kultivovány, k čemuž přispívá i výše uváděná činnost Policie ČR, ale dosud k tomu ne vždy a v potřebném rozsahu v lidské společnosti dochází.

7. Klíčová slova

Policie ČR, minorita, strategie, diskriminace, integrace, národ, Rom

8. Seznam použitých zdrojů:

Literatura:

- 1) BERAN, Zdeněk, et al. *Ilustrovaná encyklopedie lidské vzdělanosti*. 1. vydání. Praha : Reader's Digest Výběr, 2001. 606 s. ISBN 80-86196-29-1.
- 2) BROUČEK, Stanislav, et al. Základní pojmy etnické teorie. *Český lid*. 1991, 78, 4, s. 237-257. ISSN 0009-0794.
- 3) BUDILOVÁ, Lenka - HIRT, Tomáš. *Policista v multikulturním prostředí : Informační manuál pro Policii ČR*. Praha : MVČR, 2005. 100 s. ISBN 80-903510-1-8.
- 4) BUCHTELOVÁ, Růžena, et al. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vydání. Praha : Academia, 2001. 837 s. ISBN 80-200-0607-9.
- 5) DUFKOVÁ, Ivana, et al., *Policie mezi kulturami*, Praha : Vyšší policejní a Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, 2007.
- 6) HORÁKOVÁ, Milada. *Zaměstnávání cizinců v České republice : Část I. Integrace cizinců na trhu práce v České republice*. Praha : VÚPSV, 2001. 32 s. Zpráva. VÚPSV. Dostupné z WWW: <<http://praha.vupsv.cz/Fulltext/int1.pdf>>.
- 7) HUNTINGTON, Samuel P. *Střet civilizací : boj kultur a proměna světového řádu*. 1. vydání. Praha : Rybka Publishers, 2001. 447 s. ISBN 80-86182-49-5.
- 8) *Ilustrovaný encyklopedický slovník II. : J- Pri*. 1. vydání. Praha : Academia, 1981. 957 s.
- 9) JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha : Portál, 2001. 285 s. ISBN 8071785350.
- 10) KÁBRT, Jan, et al., *Latinsko-český slovník*. 2. vydání. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1957. 486 s.
- 11) LINHART, Jiří, et al. *Slovník cizích slov pro nové století*. 1. vydání. Praha : Dialog, 2003. 412 s. ISBN 80-85843-61-7.

- 12) *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR : Evropská unie* [online]. Praha : 2006, 22.4.2009 [cit. 2010-04-12]. Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/3043/Analiza_romskych_lokalit.pdf>.
- 13) *Ministerstvo vnitra ČR : Policie ČR* [online]. 2010 [cit. 2010-02-18]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-vzdelavani-a-spravy-policejniho-skolstvi-23.aspx>>.
- 14) MURPHY, Robert F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 1. vydání. Praha : Slon, 1998. 267 s. ISBN 80-85850-53-2.
- 15) *Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám : 2002*. Praha, 2003. 44 s. Ministerstvo vnitra ČR.
- 16) *Policejní akademie České republiky* [online]. 2005, 2005 [cit. 2010-04-15]. O škole. Dostupné z WWW: <<http://www.polac.cz/>>.
- 17) POSPÍŠILOVÁ, Kateřina. *Metodika asistenta policie ČR pro práci v sociálně vyloučených lokalitách*. Praha, 2006. 16 s. Metodický materiál. Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/minority_metodika_apcr.pdf>.
- 18) PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie*. 2. rozš. vydání. Praha : Portál, 2007. 220 s. ISBN 80-7367-280-4.
- 19) REJMAN, Ladislav. *Slovník cizích slov*. 3. vydání. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1971. 414 s.
- 20) ROUBÍČEK, Vladimír. *Úvod do demografie*. 1. vydání. Praha : CODEX Bohemia, 1997. 348 s. ISBN 80-85963-43-4.
- 21) *Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období 2006 - 2007*. Praha, 2006. 29 s. Vláda ČR.
- 22) *Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám: pro období let 2008 - 2012*. Praha, 2008. 23 s. Vláda ČR.

- 23) SULITKA, A. Národnostní menšiny v České republice. Str. 54-68. In: ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu: sborník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998. 208 s. ISBN 80 -7178-285-8.
- 24) ŠATAVA, Leoš. *Národnostní menšiny Evropě : encyklopedická příručka*. 1.vydání. Praha : Ivo Železný, 1994. 385 s. ISBN 80-7116-375-9.
- 25) ŠTĚCHOVÁ, Markéta. *Interetnické konflikty jako důsledek rasové nevraživosti*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. 63 s. Studie. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-86008-94-0.
- 26) ŠTĚCHOVÁ, Markéta. *Právní ochrana etnických menšín v ČR : Závěrečná zpráva z výzkumu*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. 165 s. Zpráva. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-86008-99-1.
- 27) URBAN, Karel, *Policie v multikulturní společnosti*, *Policista*. 2006, 12, 4, s. 1-24. ISSN 1211-7943.
- 28) *Velký sociologický slovník : A – O*. 1. vydání. Praha : Karolinum, 1996. 747 s. ISBN 80-7184-164-1.
- 29) *Vláda České republiky* [online]. Praha : 29.10.1997 [cit. 2010-03-20]. Dokumenty vlády - 1997-10-29. Dostupné z WWW: <http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/4AB277D7C79B9F38C12571B6006D1F2C>.
- 30) *Vláda České republiky* [online]. Praha : 7. 4. 1999 [cit. 2010-03-22]. Dokumenty vlády - 1999-04-07. Dostupné z WWW: <http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/55AD941C77019AA0C12571B6006DFB6D>.
- 31) *Vláda České republiky* [online]. 14.7.1999 [cit. 2010-03-22]. Dokumenty vlády - 1999-07-14. Dostupné z WWW: <http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/BBC6346EA66963A7C12571B6006C52D1>.
- 32) *Vláda České republiky* [online]. 28.7.1999 [cit. 2010-03-23]. Dokumenty vlády - 1999-07-28. Dostupné z WWW:

- <http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/BE02BF119722EAE5C12571B6006EA4BD>.
- 33) *Vláda České republiky* [online]. 14.6.2000 [cit. 2010-03-23]. Dokumenty vlády - 2000-06-14. Dostupné z WWW:
<http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/48711C471EFA593BC12571B6006C3E82>.
- 34) *Vláda České republiky* [online]. 12.7.2000 [cit. 2010-03-23]. Dokumenty vlády - 2000-07-12. Dostupné z WWW:
<http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/AF6672B66C9B3966C12571B6006CABA4>.
- 35) *Vláda České republiky* [online]. 22.1.2003 [cit. 2010-03-20]. Dokumenty vlády - 2003-01-22. Dostupné z WWW:
http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/81759AA0E9769950C12571B600704B34
- 36) *Vláda České republiky* [online]. 11.1.2006 [cit. 2010-03-20]. Dokumenty vlády - 2006-01-11. Dostupné z WWW:
[http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/5B624935F62D1B90C12571B6006F8965/\\$FILE/uv060111.0049.doc](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/5B624935F62D1B90C12571B6006F8965/$FILE/uv060111.0049.doc)
- 37) *Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV v Holešově* [online]. 2009 [cit. 2010-01-12]. Projekty. Dostupné z WWW:
<http://www.spshol.cz/Projekty/Policie_pro_vsechny/Letak_mensiny_2009.pdf>.
- 38) *Wikipedie : Otevřená encyklopedie* [online]. 2010 [cit. 2010-02-23]. Integrace. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Integrace>>.
- 39) *Wikipedie : Otevřená encyklopedie* [online]. 2009 [cit. 2010-03-25]. Diverzita. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Diverzita>>.
- 40) Zákon č. 141/1961 Sb. ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád).
- 41) Zákon č. 326/1999 Sb. ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

- 42) Zákon č. 273/2001 Sb. ze dne 10. července 2001 o právech příslušníků národnostních menšin
- 43) Zákon č. 273/2008 Sb. ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky.
- 44) Zákon č. 40/2009 Sb. ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník.
- 45) Zákon č. 198/2009 Sb. ze dne 23. dubna 2008 o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon)